

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 227. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius04val-shoot-idm140034109450624/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

Om den store Guds Gespaaetelse/met Sværen oc Sanden

Peder Palladius til den Christen Læser. 22r

DEn alsmæctigste Gud i Himmelen vor Herrens
 Jesu Christi Sader/ giffue sin naade der til/ at det
 maatte vdi naagen maade være velstedt/ oc hoff
 nogle/ efterdi det kand icke skee hoff mange (thi Dieffuelen er 5
 io Krafftig hoff den store hob/ som høre hannem til/ saa at
 der er ingen forbedring at vente) Gud giffue (siger ieg) ath
 det maatte ellers være velstedt/ at her gaar saa mange smaa
 bøger vdi paa Danske/ icke aleniste de som staa i den hellige
 Scrifft/ som Kong Dauidz Psaltere/ Kong Salomons Ord- 10
 sprog/ Jesus Syrach etc. Men oc saa andre som ere vdspondne
 oc vddragne aff samme hellige Scrifft/ mod allehonde store
 synder/ som nu ere gengse hoff den menige mand/ oc saa al-
 mindelige/ lige som det vaare kaastelige Dygder oc velgernin-
 ger/ i dette klare Euangelii liuff/ som mod det formaledide 15
 Ager/ mod den forbandede Druckenckab etc. Oc nu her mod
 den skændige Guds bespaattelse/ met Suæren oc banden/ Huil-
 den himmel oc Jord skal icke kunde fordrage lenger/ end si-
 ge Gud self som her til haffuer met stor taalmodighed lid oc
 told samme bespaattelse oc vræt/ som hannem skeer paa sig 20
 self/ paa hans kære Søn/ paa den Helligaand/ paa hans kære
 Søns mandom oc hans tho hoffuerdige Sacramenter/ Thi
 faalk acter det nu faat inted/ at vor Herre Jesus Christus
 bleff kaarssfest paa Langfredag/ met minder end at de daglige
 kaarssfeste hannom aff ny igen/ met mange tussinde blodige 25
 Eder/ och bander/ om hans Vunder/ || Pine oc død/ som i 22v
 saa grusomelige nock at høre i denne Bog/ Oc paa det/ at
 inted skulde forsømmis/ til at affpredicke och affuende/ den
 offuermaade formaledidet Suæren oc banden/ lod ieg denne
 Bog vdgaa i trende maade/ paa det at naar Rebet er tresnod 30
 da holder det snarest/ saa maatte end oc saa disse tre smaa
 Bøger/ mod Suæren och banden noget gaat vdrætte til gaffns
 och til Guds ære/ at temme och spege den arme forgiffige

Tunge/ at den skal icke saa raade sig selff/ vdaff it ont for-
 maledidet hierte/ som Jacobus 3 Cap. siger/ atz Tungen er
 en liden Lem/ och kommer store ting aff sted/ besmitter det
 gandske legemme/ och optender al vor omgengelse/ naar hun
 5 er optend aff Hellsfuede/ Thi al Natur/ Diur oc Fule oc Sug-
 orme oc vnderlig Ting vdi haffuet bliffue temde oc ere temde
 aff Menniskelige Natur/ Men tungen fand inted Menniske
 temme/ det wrolige onde/ fuld aff Dodelige forgiftelse/ met
 hende loffue wi Gud Fader/ oc met hende bande wi Menni-
 10 sken/ som ere giorde effter Guds Billede/ aff en mund gaar
 loff oc bander/ met andet huad Jacobus der scriffuer om den
 arme Lem vor Tunge/ som lader sig saa vanbruge.

Tre smaa Bøger sagde Jeg/ ere nu nylige vdgongne mod
 Suæren oc Banden/ Den første er it Quatern paa Latine/
 15 tilskreffuit/ aff Øffrigheds befalning/ det gandske Klerckeri/
 som er vdi Predicke Embedit/ at affpredicke samme suare
 Guds Bespaattelse och forstørnelse/ saa megit som dem muel-
 ligt fand være. Det andet Quatern vdsæt aff Latine paa
 Danske/ er skreffuit til Almus saalck/ at ingen skal kunde
 20 brede sig vild der om/ at de io || saa baade at høre oc læse/
 det som dem skal icke behage vel/ vden/ de rette oc bedre sig.
 Den tredie er nu denne Bog som de andre tho ere vddragne aff/
 den skal være Øffrigheden oc al deris Hofffinder oc Hofftieneres
 tilskreffuit/ skendct oc giffuit til en paamindelse oc vnderuisning/
 25 i dette ny Aar/ effterdi det gamle er bortte/ met mange gruse-
 lige och store Synder/ alligeuel at straffen oc regensketet staar
 endnu tilbage/ suart oc grumt nock/ huo sig icke vil rette oc
 bedre.

Den første sag huor faar ieg haffuet skreffuit dem denne
 30 Bog til/ er denne/ at de haffue formaning och vnderuisning
 aldermest behoff der om/ det kende Gud/ oc hand giffue huer
 sin Naade til at rette sig.

Den anden er den/ atz Øffrigheden tit paamindis deris
 Embede i denne Bog/ huad dem bør at gøre der til vnder
 35 Guds høyeste straff.

Den tredie sag er/ at den fromme Docter/ Andreas Mus-
 culus/ haffuer stendt denne Bog paa Tydske/ en frommer/
 Edel Krigsmand/ huilken hand loffuer derfaar/ at hand
 holder sig temmelig iblant saadant Krigs faalk/ som hand
 skal daglige omgaas met/ och at hand er Gudfrøctig/ mit 5
 iblant de onde/ oc haffuer der hofst købt alle salige Lutheri
 Tomos oc Bøger paa Tydske/ at forfremme sig met vdi Guds
 Ord oc hans saligheds sag. Saadanne fromme Gudfrøctige
 Stridsmend/ vaare ocsaa vdi Christi tid baade den ene Cen-
 turio oc den anden. Disligiste Regulus/ Jairus/ Eunuchus/ 10
 och andre/ huilke vort Herrefaalk och Hoffaalk skulde io gerne
 see sig i Spegel vdi/ efftersølge deris Exempel/ oc købe dem
 den danske Bibel/ oc andre Bøger/ nyttelige oc gode/ smaa
 oc store/ som vdgaa nu i denne siste tid/ dem til it Vidnisbyrd/
 enten || at staa faar Guds Domstol/ eller at falde/ Gud være 15 230
 lofsuit/ at det er icke Sanss skyld her oppe i Simmelen/ som
 skal tillade saadant/ oc ey helder deris/ som skal det bære faar/
 Men skylden skal findis hofst dem/ som det icke ville annamme/
 Thi huad helder wi stunge glædelige eller grædelige faar dem/
 da stikke de dem inted der effter huercken met glæde eller sorrhig/ 20
 men ere som hine onde oc wædige Børn/ der forælderne kunde
 ingen vey komme met/ der som de staa end med Riset offuer
 Hoffuedet paa dem/ Ere wi icke nock truede met Guds Riff/
 wtidelige Torden oc Liunild/ i fiord paa nytaars afften/ och
 met andre tegn straf i Jule helligedage/ siden met Comet/ 25
 Item Solens oc Maanens formørkelse/ met dyrtid och anden
 wlycke her paa Jorden/ som wi haffue/ och mere wi faa/ om
 wi icke rette oc bedre off/ besynderlige i disse fire vnderlige
 efftersølgendis Aaringe/ som nu tilstunde om huilcke er aff
 gammel tid prophetarit/ och besynderlige om det sterde/ i saa 30
 maade. Anno sepagesimo caueat sibi omnis Homo/ det er/
 paa det trediesinde tiuffuende Aar skal huert Menniske paa
 Jorden vogte och vare sig. Saadant maa mand frøcte sig
 faare/ Thi Synden søder saadant aff sig/ och drager straffen
 effter sig/ som en Sund/ der haffuer brudit sig løff/ drager 35
 Lencken effter sig.

Suo er den der veed icke her i Danmark/ at alle Sogne-
 prestes/ skulle tho gange om Marit i det alder minste bandsfette/
 effter Kongens Ordinantz/ som er/ den Søndag næst faare
 Jul/ oc den Søndag næst faare Paaske/ da skal hand vare
 5 alle dem at/ som icke mue gaa til Sacrament/ som ere icke
 aleniste Mandrabere/ Sorefaalk/ Skøleffnis faalk/ Bolere
 11 4r faalk/ Item Slemmere och demmere/ || Løgnere etc. men
 oc saa Vandere oc Suærere/ som forstaas oc saa vnder det
 ord Skendegefte.

10 Thi huor kand den Sellig Hands naade være vdi det Sierte/
 som saa mange skaacker (Gud beuare oss) flyffue vdaff hans
 hals/ sin fattige Nefte til onde/ Gud giffue du faar etc. Gud
 beuare oss/ siger ieg end en tid/ Haffuer du saa mange aff de
 15 onde/ at giffue bort/ Suilden hob maa der da være inde igen/
 som du haffuer at fare met oc der siden fare hen met dig/ til
 Selffuedis affgrund/ din Tunge er en liden Lem (som tilforn
 er sagt) Men hun forkaster din salighed saa snart/ som mand
 velter en Vogen om.

Mand siger det/ at den bondeman vdi farendeløff/ haff
 20 Kingsted/ som vaar besæt/ skulde haffue bandet sine gester
 vdi sig/ hand skulde haffue tagit en skaal fuld aff Øl/ oc sagt/
 gid Jeg drikker saa mange i mig/ som her er taare i etc. Suo
 veed der torde vel været saa mange vdi hannem/ som hand
 sagde til mig/ vdi en hel almues neruærelse/ der hand kom til
 25 sig igen/ effter at hans mund vaar tit hen vrenget op til hans
 Øren oc hans øyne vaare store trinde oc røde/ met gruselig
 Skraal oc Skrig hand gaff vd aff sig/ fordi hans gestie kunde
 icke lide en Christen bøn/ Peder sagde hand/ det frildes oc
 migrler vdi mine Ben oc Laar/ som der vaare tusinde Spurge
 30 vdi dem/ Wi haffue end om en beset in Euangelio/ der
 vaar it skaack aff de onde vdi hannem. Suor mange ere i?
 (sagde Christus) de suarede it skaack/ det er/ septusinde/ sep-
 hundrede/ tryssinde tiuffue och sep/ Du tørst icke regne dem op
 35 dem/ de ere io selffue veluelige nock til rede/ de løbe icke bort/ ||
 11 4r de bliffue vel haff dig/ alligeuel at du løcker dem icke vdi

Tynder/ oc er en stor Guds naade och miskundhed/ at en gang/
naar du haffuer dem alderslemmist/ vdi din mund de bryde
icke da vd i Øyene/ Næse oc mund/ at du bliffuer obenbarlige
besæt/ som du est alligeuel lønlige besæt.

Disligiste met Suæren/ er det icke en ønskelig ting/ at mand 5
finder dem/ som haffue saa lenge sorit/ om Gudz død (Gud
bestemte oss) at de gide icke nu lenger giort dem saa stor
wmag/ at nessne det saa bart her vd/ der faar drage de det
sammen i ic ord/ och Suære alligeuel ved huert ord de tale/
oc sig/ Stø/ gack tremmen i vaald/ Stø ieg troer icke det/ 10
Stø du skalt saa tusinde etc. Andre de ville forfeyre deris
Suæren met Femt Leder/ Guds Klunden/ Guds Sacralent/
Men det hielper dem inted som Jesus Syrach siger 23 Cap.

Derfaar effterdi at Gud lader gøre saa suære formaninger
til Øffrighed/ til leg oc lerd/ da er det høytid at vende paa 15
halff vey/ i huad raad mand finder det til/ Den fromme lerd
mand Vitus Theodorus gaff en Borgere vdi Norenberge dette
raad/ at naar mand kunde mercke hannem det aff at hand sor/
da skulde hand strax gaa hen vdi Kircken oc legge en Gylden
i fattige saalkis blaack/ det raad begynte hand at bruge/ oc 20
end før hand kom til hundrede/ da haffde hand vaand sig aff
at Suære. Der er raad mod alle wraad/ Gud almectigste for
Jesu Christi skyld/ forlæ oss met de beste raad/ at wi kunde
betencke oss/ bekende vaare Synder/ oc salde ind vdi hans
Skød/ met græden oc affbeden/ alligeuel at hand haffuer Riset 25
offuer Hoffuedit paa oss/ at hand wilde spare oss/ oc brende
Riset op/ der som hand formercker vor aluorlig retning oc ||
bedring/ oc at wi ville temme oc spæge vaare Kindben i Bid- 30
sel oc Grime/ Gud giffue oss sin Naade der til Amen.

Screffuit i Københaffn anden Jule dag. 30

1556.

En tro formaning oc paamindelse giort

i den beste mening/ mod den wchristelig forstreckelig oc
gruselig Gudz bespaattelse/ som er Suæren
och Banden.

5 **S**vorlunde at ondskab/ i de sidste dage/ skal faa offuer-
haand/ vope oc opstige/ paa det høyste/ efter vor Her-
ris Christi Prophecie/ Och at samme tid skal bliffue
gandske farlig/ efter den hellige Pauli Prophecie/ for den
offuermaadige slemme wdygd/ synd oc skam som da vil ske/
10 det haffuer vor kære Herre Gud/ langt tilforn/ ladit oben-
barlige oc for huer mands øyen affcontrofeye oc male/ ved
Daniel Prophet/ vdi den siun oc Billede/ som Konge Tabu-
godonosor saa vdi Drømme/ hues Hoffuit vaar aff Guld/
Daniel: 2 Brystene aff Sølf/ Bugen aff Kaaber/ Benene aff Jern/
15 oc Søderne/ en del aff Jern/ oc en del aff Leer/ huilken siun
Daniel vdligger oc vdryder/ aff Guds obenbarelse/ paa de
fire Monarchier eller Konge Riger/ som er de Agyptier/ Neder
oc Perser/ de Greker oc for det Tierde oc sidste/ de Romere/
vdi huilket Konge rige (som Historier det vduise) Verden er
20 bleffuen io verre oc verre/ oc er kommen paa det sidste/ fra
25 **G**uld/ aldelis ned til Leer || oc skarn/ Huor paa saadan suar
byrde kand icke lenge bliffue standende/ Men naar de Lier-
føder bliffue eckon lidet røde aff sted/ at den gandske Byrde
syncker da strax ned efter/ och falder paa en hob. Men at lige
25 den samme tid er nu saar haande/ och at wi ere oc leffue nu
i den samme/ huor vdi det Billede staar icke alleniste paa Lier-
føder/ men aldelis paa idel dreck oc skarn/ som kand icke bliffue
fremdelis lenger bestaaende/ oc mand haffuer inted lenger ath
tøffue eller forbide efter/ end ath alle ting skulle gaa til grunde/
30 oc falde i hul/ met huer andre/ Der vdi ere wi alle sammen/
met en røst til hobe vor egne Propheter/ som forkynde och
Prophetere om vor egen wlycke/ robe oc sfrage/ flage oc sige
til lige/ at ondskab er opstigit paa det alder høyste/ alle wdyg-
der haffue saat den høyste grade oc sæde/ Verden formaa icke/
35 oc ey helder kand bliffue argere oc verre/ Oc der som Gud

end nu vilde opholde verden en tid lang och lade det Billede
 (som er ellers icke mueligt) end nu nogit lenger staa i sin mact
 oc velde paa de vege lier søder oc skarn søder/ Da skal dog
 Solen paa Simmelen icke mere kunde ansee saadan ondsfab/
 opstiget paa det høyste/ oc iorden skal icke helder lenger kunde 5
 bære fruct.

Saa langt ere wi nu komne/ Gud være loffuit/ i den sifte
 oc alle farligste tid/ at wi see/ eller megit mere tage oc føle
 paa/ at Verden er opstigit/ paa den høyste grade/ i al ond-
 skab/ huad høyt opstiger/ det falder høyt/ och skal visselige 10
 sønderbrydes/ hoss den veflage bliffuer det hengendis/ Men
 ath wi skulde komme den store fare oc nød som off henger
 paa/ lenger hen/ det kunde wi icke end begynde/ end sige fuld-
 komme/ som er at alle samer/ || oc huer saar sig skulde bedre 22r
 sit leffnit oc stikke sig i denne farlige tid/ oc i disse onde Dage/ 15
 met bod oc bedring/ paa vort leffnit. Suer Kaster sin Synd
 (som den Sedenske mand sagde Persius) bag sin Xyg oc speg- Perſius
 ler sig diſſ emellem i andre Saalkis Brøst/ rober och Flager
 iammerlige der offuer/ Men ingen begynder paa sig self.

Saa haaffuer Øffrigghed oc neder lagt Suerdit/ seer igennem 20
 fingre/ haaffuer tagit Brillemagerne deris haandueræ fra dem/
 og lade alle Gruselige Synder gaa for sig/ vore oc opstige.
 Thi huor ingen straff er/ der er helder ingen frøct/ huor som
 ingen frøct er/ som den Sedenske mand siger/ Licentia omnes Terentius
 deteriores sumus/ der fand det icke anderlunde til gaa/ end at 25
 egenſindighed oc genſtridighed vore/ wdygder opstige paa det
 høyste/ och faa offuerhaand.

Men at ieg legger ocsaa min iemmerlig Flagemaal der til/
 Saa rimer ieg aldelis offuer ens met det almindelige Kaab
 oc Flagemaal/ oc holder det ocsaa mere end viſt derfaare/ at 30
 det onde er icke aleniste opstiget paa det høyste/ Men at der
 er ingen laſt eller beſpaattelse mere tilbage som Sathan maa
 eller fand hente hid vdaſſ Selffuede saar Domme dag/ saa
 lang som hans tid end nu fand vere. Oc ieg derfaare/ holder
 oc acter denne neruerendis tid/ met den almindelig Prophecie/ 35
 om vort iammerlige Flagemaal/ saar den sifte/ och alderfarligste/

som fand icke nu/ mere bliffue argere eller verre. Oc at ieg
 effter den hellige Pauli tilladelse/ oc saa lader mig it lidet
 bruge/ effter mit sind oc gode tycke/ och er dette at Satban
 skal faar Domme dag her vdsøe al sin ondskab oc forgiftig-
 5 hed tilforn/ oc inted beholde tilbage/ holder ieg oc acter det ||
 20 aldelis derfaare (ieg vil lade en anden tencke huad hannem
 gaat tycker) at den alder groffueste oc siste ondskab/ som Dieff-
 uelen haffuer spart til it Stick/ mod det hellige Euangelium/
 oc mod vor herris Christi Rige/ er alle rede framkommen/ til
 10 Valet/ at gjøre skade oc forsøge sig der paa i det siste/ at gøre
 it anlaab/ met sin Storm/ til vor Herre Jesum Christum oc
 hans kircke.

Huilkæn siste oc alder verste synd/ som er Gud paa det
 høyeste til mode/ er vden al tuil den forfreckelig oc gruselig
 15 Guds bespaattelse/ som er at suære oc bande/ huilkæn synd
 haffuer aldrig været vdi Verden/ ey helder nogen tid hørt saa
 som mand maa nu høre. Sedninger haffde vel oc deris suæren
 oc banden/ Disligiste vore Saareldre/ Men saadan en gruse-
 lig bespaattelse/ som nu er i alle Stater/ oc brugelig/ baade
 20 hoss de Gamle oc hoss de Vnge/ haffuer Gud icke vild oplade
 Døren eller obenbarit ind til denne tid/ men haffuer holdit den
 tillest i Selvfuede vnder stercke laass/ huilkæn der haffuer nu
 brøst sig vd/ som den der lenge haffuer været indeluct/ och er
 vdfalden met stor vold och mact vdi hobe tal/ at hun haffuer
 25 saa hastelige indtagit oc opfyldt gandske Danmark och besyn-
 derlige de Steder som det hellige Euangelium predictis vdi/
 at det er nu kommit saa net/ at nogit net det tredie eller fierde
 ord hoss huert Menniske/ liden eller Stor/ er en gruselig Guds
 bespaattelse/ met Suæren och Banden/ och vort Danske sprog/
 30 vil icke lade sig lenger tale/ icke helder vel lyde oc flinge i øren/
 vden hun bliffuer tyck oc fast spæktit/ met Suæren oc Banden/
 huilkæn skendige last mand acter icke nu at være Synd/ men
 til at pryde oc Smycke sin tale met/ at oc saa de vnge Børn/
 35 som komme fra Vogen || oc til deris Abc/ opuøse der met oc
 ere langt bedre ferdige oc nemme til at bande met adskillige
 slags bander/ end de ere vdi Troens artickele oc vdi Bønen/

Fader vor/ Thi Suæren oc Banden er nu Kommen oc indryct
i deris sted. Thi Fader oc Moder/ Hofbonde oc hustru Kunde
vel lade øret til inde i deris huff/ och høre saadanne skendige
laster/ aff deris Tiunde oc Børn/ ia vel hoff bordit/ vden al
fortrydelse eller straff/ icke anderlunde end at Bände heder at 5
Bede. Øffrigheden haffuer tilstopit øren oc saa emod saadan
Banden/ lige som Ormen gør/ oc vil icke høre/ oc der som de
end høre det/ da holde de oc regne det for ingen Synd.

Oc at ieg holder saa faare/ at denne Synd er en besyn-
derlig Synd/ oc den sidste/ som er beholden ind til denne tid/ 10
beuegis ieg først der aff/ at det er aldelis en ny Synd oc ellers
icke saa hoff andet Jaalk/ icke helder til paa denne Stund/
ia icke helder i nogen anden Nation eller sprock/ som aleniste
i Tydskland och her hoff oss/ oc der til met ingen Sted almin-
derligere och Brugeligere/ end der som det salige Guds ord 15
prædickis/ och for det tredie/ er denne Synd opkommen/ icke
foruden Guds besynderlige tilstedelse/ met och nest hoff Euan-
gelium inden disse neste 40. Aar/ Guds ord och Christi Rige
til den sidste/ och alder farligste Stød oc forargelse/ men for
det fjerde/ at ieg holder saa faare/ at der fand icke være en 20
Støre Synd eller fram Komme/ end denne Guds bespaattelse/
som nu regere/ huilcken der dog ingenlunde/ oc saa gaat som
aff ingen holdis faar at være Synd.

Mand haffde for sæd/ faar vor tid/ i alle Kircker/ vdi
Dimmel vge at formaledide oc forbande oc robe paa || den 25 30
forrædere Juda/ oc de andre Jøder/ som haffde faarsfest oc
drebt vor Herre Jesum Christum/ mand forundrede sig oc saa
der paa/ at iorden obnede sig icke/ eller at der fald icke Ild ner
aff Himmelen/ oc oplugede oc fortærede den forræder/ oc
dem som miurde Guds søn/ end dog at de hendømte vor Herre 30
Jesum Christum til Døde/ vdaff vanuittighed/ som den hellige
Petrus bær vidne om dem/ Christus beder oc saa self for Acto: 3
dem/ som hannem pinte oc hengde paa faarsst/ som de der
icke viste huad de haffde giort. Men at vor salig gører och
genløser bliffuer nu saa vitterligt oc met ret forsæt/ alligeuel 35
at hand bekendis at være ærens Herre/ den leffuende Guds

Søn oc den gandske Menniskelige flects salighed/ tuffinde
 maal gruseligere saar giort/ pint/ bespaattit/ lastit/ och stent/
 Der vil icke it Menniske lade sig finde/ som der vil haffue met
 ynck vdooffuer/ der saadan gruselig bespaattelse fand være til
 5 mode/ Thi det er nu bleffuit til en vel behagelig/ deylig oc
 Lucet 23 herlig tale. Vor Herre Christus haffde end nogle Quinder
 der hand bleff vdsørd/ som ynckedis offuer hannem oc begræde
 hannem/ Men nu kunde Forelderne høre saadan pine/ be-
 spaattelse och saargørelse/ aff deris Børn/ vden al fortrydelse/
 10 saa at det er dem mere behageligt/ end at de skulde sette dem
 der emod/ eller gøre dem ont/ at de haffue saadanne Børn.
 Der Christus bleff kaarsfest/ da haffde den Høffuismand och
 de andre som stode der hos metlidelse met hannem. Men nu
 der Christus bliffuer mange finde ynckeligere bespaattit och
 15 skendit/ hører vel Offrigheden oc saa det vden al metlidelse/
 tage end vel selfue den Skendespes vdi henderne och saar gøre/
 24 pine oc dræbe vor Herre Jesum Christum. ||

Men haffuer Gud saa gruselige och forferdelige hiemsøgt
 oc straffit dem/ som myrde hans eniste Søn/ oc dog som til-
 20 forn er sagt/ vdaff Vanuittighed/ effter som vor Herris Christi
 Prophecie/ haffde tilforn Mat. 24. tilfende giffuit oc bleff
 fuldkommit ord fra ord/ som Historierne/ oc den Jøde Jose-
 phus/ som selfue vaar hoss den forstøring/ bescriffuer/ och
 alle deris effterkommere bleff hen støtte aff Gud/ i lige straff/
 25 oc som arme elendige saalck/ henstrøde oc hensprede/ i alle
 Land/ nu lengre end femtenhundrede Aar/ Huorlunde lade
 wi oss tycke/ w anseendis at wi det nu aldelis inted acte eller
 legge paa hierte/ huad saar en gruselig vrede/ der vil falde
 offuer disse Land/ huor grummelige Gud vil straffe oc hiem-
 30 søge dem/ der (som tilforn er sagt) viterligt oc aff ret forsæt
 langt argere/ paa ny igen pine oc plage (huilcke Gud saare
 vil fortryde) vor Herre Christum/ som er dog død saar dem/
 huess Ord oc Euangelium/ de dog bekende met munden/ at
 35 oc benedide Legome (som och bleffue wsaar gjorde aff Jø-
 derne) der icke nu sønder riffuis/ saargøris oc pinis/ aff de

Chriftine/ Guilckit den menige mand/ bedre er vitterligt oc fynt/
 end at det er behov/ at det skal opregnes/ i stycke tal/ Oc end
 dog/ mig gruer aff mit herte/ naar ieg tencker eckon paa den
 skendelig Guds bespaattelse/ och haffuer i den maade/ mindre
 løst/ at lade saadant vdkome/ paa Papir/ aff min Scriffue- 5
 feder. Dog kand ieg icke lade det være tilbage met mindre/
 end ieg det maa beuise met ith exempel/ Huorlunde dog/ den
 Guds bespaattelse er opstigit/ oc huor ynckelige/ ærens Herre/
 som haffuer købt oss/ met sit Dyre blod/ er sønder reffuen/
 pint och saargiort/ || vdi det at mand nu Suærer och bander 10 34v
 ocsaa om vor Herris Jesu Christi induaal/ effterdi ath de
 andre Guds bespaattelser/ om de andre Christi ledemod/ ere
 nu nogit komne i brug/ och end for gamle/ Gud naadelige
 forlade mig/ at ieg skal det neffne/ Men ath nu saadan for-
 ferdelig Guds bespaattelse saa høyt opstiger/ at en from Chri- 15
 stens herte/ maa bliffue kalt der offuer/ oc er it vnder at Jor-
 den haffuer nu forglemt/ at oplade sig oc sluge i sig saadanne
 Skalcke/ met lifff oc Siæl/ effterdi hun haffuer tilforn opslugit
 dem/ som mindre haffde syndit/ oc Offrigheden tide ocsaa stille
 der til/ och lade dem icke formercke/ at de ville straffe effter/ 20
 met den alle ringeste straff/ da vil nu den skendige last/ frem-
 delis ligge paa oss/ wi som ere i Predicke Embedit/ oc huile
 sig/ Der som wi fremdelis oc ville tide stille/ da bleffue Gud
 forarsagit til at straffe Siurden met de skabede Saar oc
 Skendebucke. 25

Men huad oss besynderlige giffuer aarsage til/ at tage haar-
 delige fat paa denne suare bespaattelse/ som er nu wstraffelig
 vdi Verden/ om wi icke end fortiene stor tack der met hoff Ver-
 den/ alligeuel at de vide/ at wi paa vort embedis vegne och
 at vndfly den euige fordømmelse/ som dem kunde vederfatis/ 30
 driffuis oc tuingis der til/ det vil ieg sette her frem/ aff den
 haarde predicken (som den høye Maiestat haffuer giort) ord
 fra ord/ som den lyder hoff Ezechiel: Prophet 3. Cap: der som 35cd: 3
 Gud siger saa til oss alle/ som hand haffuer kaldit til predicke
 Embedit. 35

Ieg haffuer sæt dig til en Vectere/ offuer Israels Huss/ du

Skal høre ordet/ aff min mund/ oc paaminde dem paa mine
 vegne. Naar ieg siger til den wgudelige/ du skal visselige dø/
 c 17 oc du atuarer hannem icke/ oc siger hannem || det icke/ met
 huilckit/ den wgudelig Kand foruare sig/ fra sit wgudelige
 5 væsen/ at hand maa leffue/ da skal den wgudelig dø for sine
 synders skyld/ men ieg vil kreffue hans blod aff din haand.
 Men paaminder du den wgudelig/ oc hand omuender sig icke
 aff sin wgudelige væsen oc veye/ Da skal hand dø for sine
 synders skyld/ men du haffuer reddit din Siel.
 10 Men huad der rører min person an/ i denne maade/ effterdi
 ieg er oc end dog aldelis wuerdig/ kaldit aff Gud/ til dette
 Embede/ Huilckit hand haffuer lagt saa stor en fare oc byrde
 paa/ Huor aff ieg maa befrycte mig hart for Saadan dom
 oc straff/ foruden det/ at ieg haffuer met mig selffue oc mine
 15 egne Synder/ dess ver/ mere end formegit at gøre met Gud/
 at ieg tør icke besuare mig met fremmede Synder/ eller gøre
 mig delactig aff dem/ met nogen lengre quertiendehed/ det
 haffuer mit kald/ Embede oc samuittighed/ oc saa de gruselige/
 forfæckelige tegen/ som ere skede oc seet/ nogle dage i mange
 20 Steder/ vdi begyndelsen/ paa dette Aar/ nest haff Tyrckens
 forferdelig anfald oc tilkomst/ giffue mig aarsage til/ at ieg
 vden ved min Kircke/ oc saa maa foruare mit Embede/ met
 obenbarlig skriffuelse/ effterdi at Gud giffuer oss til kende/ oc
 lader oss see/ vdi mange maade/ hans store tilkommendis vrede
 25 oc straff. Men effterdi/ at ieg finder mig altoringe/ at scriffue
 i lenge oc brede/ som vaare vel behoff/ om denne gruselige
 bespaattelse/ for haabendis at andre/ som det kunde gøre/
 skulle vel saadant vdrette/ vil ieg tage mig faare at giffue til-
 kende raad vey/ oc maade/ huorlunde saadan en bespaattelse/
 30 som nu holdis for en dygdelig ting/ oc vil faaste møde oc
 c 17 arbeyd/ at oprycke met rode/ kand || bliffue straffit aff Øffrig-
 hed oc plat ødeleggis/ paa det wi maatte bort vende fra oss/
 den vrede/ som er tilkende giffuit. Men ieg vil aleniste gøre
 min flid der til/ paa denne tid/ Effterdi at denne Guds be-
 35 spaattelse holdis for ingen Synd/ oc bliffuer derfaar icke
 straffit/ om ieg kand i det mindste/ giffue til kende/ huad denne

Gudz bespaattelse er for en gruselig Synd/ icke en almindelig Synd/ men den allerstørste/ och bør at straffis offuer alle Synder oc Misgierninger/ och met al den martyr oc pine mand fand optencke/ til at ødelege den met. Naar ieg det fand for fremme/ at det maatte begyndis/ haff nogle/ da vil ieg taake Gud/ och lade meg tycke/ at ieg haffde da giort mit embede i nogen maade fyldist/ Men forliser ieg møde oc arbejde/ saa vil ieg gerne/ met Noe oc Loth anamme den spaat til løn/ oc alligeuel være tryg och fri i min samuittighed/ indtil saa lunge at Gud stikker oss Tyrcken eller anden wlycke offuer halsen/ oc gør oss det til synd/ som wi nu holde for en dydelig ting.

Jøderne kunde icke helder see dem om/ ey helder betencke dem/ før end den Romere Vespasianus/ oc straf effter hannem/ hans Søn Titus kom/ oc gjorde Jerusalem/ saa vel som det gandske land/ til en Stenhob/ wi tage oss icke helder vare/ før end disse land (vdi huilcke Guds Søn saa wbarmhjertelige/ vden al affladelse/ dag fra dag/ bliffuer martyret/ dødet/ bespaattit/ forsmaat) falde offuer en hob. Da ville wi alle først/ oc det er da forsilde/ befende/ huor met wi haffde det for- huerffuit.

Nu ville wi endelige tage til det wi haffue sæt oss faare/ oc legge vind paa/ met Guds hielp oc naade/ at giffue til kende/ at saadan Banden oc Guds bespaattelse || heder icke at Bede/ som det actis nu i denne tid/ och skal icke være nogen besynderlig Synd/ men den som bør aldelis inted eller io met en ringe straff at straffis aff Øffrigheden/ och det aleniste paa de arme oc ringe personer/ men de store oc mectige/ som kunde Svære oc bande/ paa det alderhøyeste oc grumeste/ dem setter mand hen vdi store Embede/ de skulle haffue dubelt sold oc tiuefold sold/ de skulle haffue befalning/ bliffue Fennicke dreyger/ Øffuerste/ høffuismend etc. Met dem ville wi nu i denne tid hiemsøge Tørcken i Constantinopel/ oc slaa den ene Dieffuel met den anden.

I.

At denne Guds bespaattelse/ met Suæren

oc banden/ er en suar Synd/ oc Jesu Christi/ Guds søns store
gerning och velgerning/ vdi hans ærefuld mandom/
5 til stor forhaanelse oc forsmælse.

Christus siger Joa: 3. Saa haffuer Gud elstet Verden/
at hand gaff sin eneste Søn/ paa det at alle de som
tro paa hannem/ skulle icke fortabis/ men haffue det
euige lifff.

10 Denne er den store hemmelig ting oc gerning/ huilcken oc
Englerne kunde icke nocksom bestue/ at Guds Søn gaff sig
ned aff sin himmelske Faders skød/ hid til oss/ oc bleff ic Men-
niste/ vdi vort arme kød oc blod oc haffuer befriidt oc reddit
oss/ fra Døden oc den euige fordømmelse/ ved hans pine/ dødt/||

ε 2v 15 saar och blods vdydelse. Derfaare kalder den hellige Paulus

1 Tim: 3. I. Thimoth: 3. Denne forening/ som Guds Søn haffuer giort
met vort kød oc blod/ en gudelig hemmelighed/ som er oben-
barit vdi kødit/ retferdigt vdi Manden/ obenbarit Englene/
predicte saar Sedningene/ troet af Verden/ anammit vdi

Eph: 5. 20 herlighed. Oc ad Eph: 5. Drager hand det end større oc

høyre frem/ som en stor hemmelig ting/ at Guds Søn haffuer
saa føyet sig til oss/ at wi ere hans legems ledemod/ aff hans
Dct. kød/ oc aff hans ben/ at wi/ som oc den hellige Petrus siger/
ere bleffne delactige aff hans gudommelig natur.

25 Oc det er lige den samme store ting och hemmelighed/ som
er den forening/ der Guds Søn haffuer giort met vort kød
och blod/ huor effter Abraham haffde hafft saa hiertelige en
forlængelse/ oc begerede at see det/ oc hand ocsaa saa det/ som

Joan: 8. Christus siger Joan: 8. Oc vaar hiertelige glad der ved/ lige

30 den samme forlængelse haffde och de retferdige oc Prophe-

terne til at see det/ men de saae det icke/ som Christus siger
Matth: 13

Matth: 13. Derfaar haffuer Sathan oc aff begyndelsen veldelige met
stor flitighed/ møde oc arbeyde/ sæt sig op mod denne for-

ening/ som de tuende natur haffue i een Person/ och der hand
 først fick it nyft der vdaff/ at Maria Søn vaare Guds Søn
 oc Messias Kunde hand ingen ro saa før end hand haffde sord
 hannem paa faarsst och aff faarsst i Graffuen. Men effter
 Christi opstandelse der hand bleff ræt vis paa sagen/ och for- 5
 farit alsammen vdi sandhed/ at Maria Søn er den leffuendis
 Guds Søn/ huilcken hand kunde icke nu lenger gøre nogit
 mere ont/ paa hans Persons vegne/ Thi hand haffde slit sig
 vd aff dødzens snare/ || och skal icke nu mere dø/ forsøgte hand 13
 det vdi en anden maade/ om hand kunde gøre denne store 10
 Guds gerning/ om Guds Søns Mandom/ ocsaa effter hans
 opstandelse til inted/ oc lagde hand sig der effter/ met mange
 vnderlige oc fiserlige hoffueder/ met store oc lerte Personer/
 mod denne forening/ at gøre den til inted/ at riffue oc slide
 den i sønder/ eller oc aldelis blende den ene iblant den anden/ 15
 der vdi forsøgte hand sig/ hen ved 500 Aar/ paa vor Herre
 Christum/ ved mange oc wtalige kettere/ ocsaa i den tid støte
 oc knusede sit hoffuit paa den Siørne sten.

Men Effterdi at den hellige Christelige Kircke och det gands-
 ske vor Herris Christi Rige er funderit och bygt lige oc aleni- 20
 ste paa denne hemmelighed oc forening/ met de tuende natur
 i een Person/ och hun staar fast paa denne bekendelse oc bliff-
 uer bestandig ind til Verdsens ende/ Ja euig fast/ mod Selff-
 uedis Porte/ och al Dieffuelens mact/ som historier och spør-
 maal om vor Herre Christo/ huo hand er/ vduiser/ Matth 16. 25 Matth: 16
 der som Peder suarer och siger. Du est Christus/ den leffuen-
 dis Guds Søn/ huor til Christus suarede oc sagde/ du est Pe-
 trus/ oc paa denne Sten vil ieg bygge min menighed/ oc Selff-
 uedis Porte skulle icke saa mact offuer hende.

Derfaare er det aleniste Dieffuelens idræt/ at hand fand 30
 forsøge Selffuedis Portis vold oc mact/ oc al hans krafft der
 paa/ Men effterdi hand kunde icke forderffue dette fundament
 i saa lang tid/ met alle hans Suermere oc Secter/ men haff-
 uer efon indlagt stam oc spaat oc kunde dog ingenlunde om-
 støde denne bekendelse och hemmelighed/ Thi Siloh som er 35
 stærkere end hand er/ forstører oc ødelegger hans Rige io

5 mere oc mere/ vdbreder oc befester deremod || sit egit Rige/
 da haffuer Sathan gandske veldige forsøgt sig paa vor Her-
 ris Christi lemmer oc ledemode/ om hand kunde vddrage den
 5 bekendelse fra dem och komme den aff deris hierte/ oc det be-
 gynde hoss lemmerne lige som de skulde være noget suagere
 oc letter til at felde/ och faa omkring/ end vor Herre Christus
 er self.

Oc vdi den maade haffuer hand fra begyndelsen haarde-
 lige trengt oc plagit de Christne hen ved 600. Aar/ i det at de
 10 ere foriagede fra huss oc hiem/ och deris godz er dem fra tagit/
 och de maatte lide gruselig tyranni/ forfølgelse/ martyr oc
 død/ som Apostlernis gerninger/ oc kirckens Historier/ disligi-
 ste Nucephorus oc andre rigelige vduise oc tilfende giffue.

Men der den Christelig bekendelse kunde icke beuegis aff
 15 saadan haard fortrengelese/ men bleff fast staaendis/ icke ale-
 niste mod Helffuedis Porte/ men oc saa alle de som ere bygde
 paa dette fundament vilde icke lade dem affuende vdi nogen
 maade/ men de bleffue sterke oc frimodige der aff som Histo-
 20 rierne vduise/ lod Sathan aff at legge sig emod de Christne
 vdi de tuende maade/ oc haffuer fra den tid oc indtil denne
 stund/ forsøgt sig i den tredie maade/ paa vor Heris Christi
 vduolde/ och met den skade/ som hand da gjorde den hellige
 Kircke/ rætte hand mere vd end hand fik nogen tid lycke til
 25 tilforn/ i det at hand fik offuerhaand offuer Petri successores
 oc efterfølgere/ Biscoper/ Sogneprester oc lærere/ met pen-
 ninge oc Rigdom/ fra Caroli Magni tid/ hen vdi de ni hun-
 drede Aar oc gjorde idelige Epicureer aff dem/ saa at de stude
 vor Herre Christum gandske och aldelis under Benden/ och
 hengde dem ved Dieffuelen/ och tilbade hannem oc hans Rig-
 30 dom/ som er || skenbarlige faar øyen.

Diffe ere nu/ de tre staarm oc ansøgd/ Huor met Satan
 haffuer relige forsøgt sig paa vor Herre Christo vdi 40 Dage
 35 Matth: 4 oc netter Matth: 4. Først met hunger/ anden gang met affald
 fra ordit/ der hand førde hannem hen op paa tinningen aff
 35 Tempelen/ Och tredie gang/ oc da paa det allerhaardiste/ den
 tid hand vidste hannem paa it Bierg/ den gandske Verden/

met sin rigdom/ vdi huilcken fristelse Christus vidste hannem
 fra sig/ met haarde ord/ oc lige i de samme tre maader/ haff-
 uer Gud och tilstæd hannem at forsøge vor Herris Christi
 lemmer/ Men hand haffuer icke vundit mere paa de vduolde/
 end som hand vandt paa vor Herre Christum/ huilckit der met 5
 tilkende giffuis/ at samme fundament oc Christi Kircke/ som
 er bygt paa denne bekendelse/ er komen ved Arffue hid til
 oss/ oc bliffuer end nu ubeuegelig/ wanseendis/ at Satan met
 denne siste staarm haffuer giort it stort hul/ ved den Komste
 Stols affald 2c. 10

Effterdi nu/ at de ere tre anstød oc fristelser/ huor met Sa-
 tan forsøgte sig førstegang vdi Orcken/ paa vor Herre Chri-
 sto/ och lige i disse tre maade/ oc ellers icke nogen maade haff-
 uer Gud tilsted Dieffuelen fra begyndelsen/ hen ind i Disse
 1500 Aar/ at legge sig emod hans Søns Rige/ men nu inden 15
 40 Aar/ er Dieffuelen tilsted vden ved disse tre/ i den fierde
 maade at gribe fat paa den hellige Kircke met haardere/ ska-
 deligere oc forferdeligere fristelser/ nu i hendis høyeste alder
 oc kortelige faar Verdens ende/ huorfaar ieg vil blote oc
 bare/ ia obenbarlige tilkende giffue min wforstandighed och 20
 vanuittighed/ at ieg icke end nu kand faa at vide ey helder at
 optenck || huorfaar Gud haffuer tilsted Dieffuelen i denne siste 240
 tid saadan en besynderlig stratagema forferdelig och veldelig
 anstød oc forstreckelig opløb/ mod hans kere Søns Rige/
 huilckit hannem er aldrig tilforn vnt och tilsted/ aleniste at wi 25
 io det holde ubeuegelige/ oc det fastelige tro at der er ingen
 wretferdighed hos Gud/ som och S: Pouel sig der met be-
 uerner oc beskytter til de Komere Cap: 9. Gud er och bliffuer 20m: 9
 retferdig i alle sine gerninger/ gaar det anderlunde til end det
 bør at gøre der som Gud haffuer nu faar domme dag tilsted 30
 Dieffuelen nogit mer/ da skulle wi det tillegge hans hellige oc
 salige ords store foractelse oc vore offuermaadige store Syn-
 der/ saa megit haffuer Dieffuelen i/ 1500 Aar/ aff Guds til-
 stedelse tord vogit sig ved/ at hand/ som tilforn er sagt/ haff-
 uer sat sig hart och veldelige i de tre forneffnde maader emod 35
 denne hemmelighed/ om Guds Søns forenelse/ met vort fød

och blod/ som er den Christne Kirckis bekendelse och grunduol/
at Jomffru Mariæ Søn/ er den leffuendis Guds Søn.

Men at hand oc saa forgriber sig paa vor Herre Christum/
met obenbarlige last oc forsmælse/ det er hannem aldrig til-
5 for nogen tid tilsted/ men som Jacobus siger/ slyer hand
der ved oc met sit gandske Selskab stelsfuer och beffrer naar
hand ekon hører Jesu naffn neffnis/ tilforn hagde Dieffuelen
(dog alligevel met lempe) sønder resfuit aleniste vor Herris
Jesu Christi natur/ oc den vdi disputaz viss/ met bulder oc
10 trætte atskilt oc huggit i stycke/ eller aldelis vdi huer andre til-
sammen Fast/ forblandet och bemengtet paa det haab/ at hand
kunde aldelis omstøde den hellige Kirckis grunduol/ oc i den
maade vilde hand gøre vor Herre Christum til inted/ Men at
15 det er nu Satan || vnt oc tilstet/ at hand vdsfer aldelis paa en
tid/ oc aff en fulder strube bander/ forsmaar och skender vor
Herre Christum/ paa det alder grueste oc forferdeligste/ skulle
wi meget bekymre oss der om/ oc tencke der effter met huad
synd wi haffue saa hart fortørnet Gud och fortient saadan
en stor tilstedelse.

20 Oc paa det at wi kunde endelige forklare det som wi haffue
faar hender/ oc giffue tillende oc ræt at forstaa/ huad vi mene
oc ville met denne tierde tilsted maade/ huor met Christi Xige
tagis fat paa i denne sidste tid/ ville wi neffne Barnet ved sit
rette naffn/ och staar handelen saa som her effter følger ꝛ.
25 Christus (som tilforn er om talet) Joan: 3. sagde at Gud
haffde saa elstet Verden/ at hand haffde sent sin Søn aff hans
Skød her ned til oss/ som haffuer forenet sig/ met vort kød oc
blod/ oc er vordit it Menniske/ oc det altsammen derfaat/ och
vdaff den aarsage/ at alle som tro paa hannem skulle icke for-
30 tabis/ men faa det euige lifff/ Thi Gud (sagde hand ydermere)
haffuer icke sent sin Søn til Verden/ at hand skal dømme Ver-
den/ men at Verden skal bliffue salig ved hannem/ saa siger
hand oc fremdelis/ oc met mange herlige oc trøstelige ord i
Joan: 6 oc 17
35 det 6 og 17 Capitel/ at det er hans Faders eniste/ euige oc
womkringstiffelige vilie/ at huo som helst der hannem anam-
mer oc tror paa hannem/ hand skal bliffue salig/ som den hel-

lige Paulus siger oc saa I Timothy. I Det er visselige sant/ och ^{1 Tim: 1.}
 it dyet verdigt ord/ at Jesus Christus er kommen til Verden/
 at frelse Syndere/ derfaar giffuer oc Engelen hannem før end
 hand bleff vndfangen i Moders lifff/ det naffn/ at hand skulde
 bede Jesus/ aff den aarsage/ at hand skulde være en frelser- ⁵
 mand och salig gørerer/ || och ved hans naffn komme alle arme ¹⁰
 syndere ihu/ huilckit de skulle forsee dem til hannem oc trøste
 dem der met/ effterdi det er nu saa fat der met/ saa at det
 haffuer icke videre forklaring behoff/ och huert Menniske i
 denne tid Gud vere loffuit/ veed det vel aff Guds ord/ vil ieg ¹⁰
 hjemstille hine Guds Bespaattere oc Skendegester/ hen ind i
 deris egit hierte oc tancker/ at betencke om de icke giffue sig til-
 kende forsmæligere oc bespaatteligere oc forgribe sig ydermere
 paa Guds Søn/ end det er steet i 1500 Aar nogen sted aff
 alle Kettere/ Suermere oc Secter/ som ieg her tilforn haffuer ¹⁵
 saadant tilkende giffuet/ thi kaldis icke det synd offuer alle
 Synder? Der Gud haffuer saa klarlige oc saa riglige tilkende
 giffuit hid ned fra Himmelen/ at hand vil vdi sin Søn ingen
 fordømme/ men gøre huert Menniske saligt/ Guds Søn staar
 mit iblant oss/ och beuifer det met gerninger/ hand træder ²⁰
 frem mit iblant Synderne och anammer dem til sig/ paa det
 alder venligste/ forlader dem deris Synder/ æder oc dricker
 met dem/ der som en Guds Bespaattere tager munden fuld i
 den sted/ fordømmer/ formaledider oc forbander sin neste ved
 alle vor Herris Jesu lemmer/ som hand tog paa sig den tid ²⁵
 hand bode her iblant oss/ Gud oc Menniske/ oc gjorde oss
 salige?

Kaldis det icke synd offuer alle synder som icke fand lignis
 ved nogen Ketteri eller forsmælse? Som den gandske Hellig-
 trefoldighed fand være vederfareet aff nogen/ i 1500 Aar/ at ³⁰
 en Guds bespaattere/ tager saa megit i munden tilsammen/
 at hand tillige tør straffe faderen/ Sønen oc den hellig Aand/
 at være løgnere oc vende det altsammen hen til fordømmelse
 oc formaledidelse/ som den gandske Helligetrefoldighed haffuer
 vdi ordet ladit forkynde oc tilbiude til den euige salighed. || ³⁵

Suorlunde fand it Menniske i besynderlighed forgribe sig ^{22r}

til store fordømmelse paa Guds Søn/ end at en Guds bes-
 spaattere tager Liffuit/ Blodet/ Rødet oc alle lemmer/ som
 kunde findis paa vor Herre Christo/ som haffue været off alle
 tienstactige til salighed/ oc vanbruger dem til formaledidelse
 5 oc fordømmelse/ met en wblysommelig løgnemule/ mod Guds
 Søns mangfoldige oc sandru tilsaun oc foriættelse mod den
 liffeldig venlighed/ i hvilcken hand haffuer taget til sig alle
 syndere/ altid/ oc haffuer ingen tid ladit it Menniske gaa trøst-
 løss fra sig. Jeg mener at det er io at tage megit i munden
 10 paa en tid/ oc vel fortiene Hellsfuede met saadan wsandru
 Suæren/ banden och skenden.

Der som de Guds bespaattere vilde betracte oc betencke/ oc
 efon lidet offuerueye tilfor/ før end de fore saa forsømelige
 her wd/ acter ieg det visselige oc gandsfelige/ at sagen vaare
 15 halff hiulpen der met/ de skulde vel selffue vndsette oc forferde
 sig/ ia sky oc sky for saadanne ord oc holde deris tunge i besel
 oc grime/ men det er blesfuit til en dygd/ prydelse oc vanhed
 met de skendige ord/ de ere fordybt ned sunckne/ Peccator
 cum in profundum venerit: contemnit/ siger Salomon/ de
 20 staa icke til at hielpe/ de skulle icke før kunde skønne der paa/
 Job: 19 før end de see en gang/ som scrifften siger/ den som de stunge/
 hues liff/ blod/ Fød oc saar de haffue misbrugt til formaledi-
 delse/ til suæren/ banden oc skenden.

Men her vdi vil ieg haffue Øffrigheden/ som er skickit af
 25 Gud til at straffe de onde/ formanet/ at de vilde dog betencke
 sig i denne sag/ der som de lade saadanne Bespaattere wstraf-
 20 fede hen gaa/ vofe oc formeris/ met huor || gruselige/ forskrec-
 felige/ fremmede synder de belade sig och gøre dem selffue skyl-
 Kom: 2 dige met deris quertielse/ som S: Pouel siger Rom: 2 Cap:
 30 som oc saa den hedenste mand haffuer sagt/ Qui non vetat
 peccare cum possit/ iubet. Huo der kand forbiude och affstyre
 nogen Synd/ och hand gør det icke/ hand giffuer ydermere
 aarsage til at Synde/ oc gør sig selff skyldig i samme Synd.

Wi læse vdi historier/ Huorlunde mange frome Keyser
 35 oc Konger fra Constantini oc Theodosii tid/ haffue tagit sig
 faare met stor omkaast/ stor møde oc arbeyd/ naar nogen

steds Fetteri er opstandit/ huorlunde de Kunde det samme aff-
 verie/ styre oc forbiude/ Men at Øffrigheden tager sig nu in-
 ted til/ och lader saadanne forsmæelser/ som langt offuergaa
 alt Fetteri hen gaa som de gaa/ opstige oc vope io lengre io
 høyere/ icke styre eller affuerie det/ met den aller ringiste straff/ 5
 det kand ieg icke anderledis vdlægge eller forstaa/ end at det er
 en besynderlig straff aff Gud/ at Dieffuelen aff Guds tillæ-
 delse/ haffuer aldelis tilluct øyen oc øren paa Øffrigheden/ at
 de huercken see eller høre saadan en Guds bespaattelse/ paa
 det at hand kand disbedre før tiden bliffuer hannem forfortit/ 10
 och Domedag tager hannem saadan bort/ vdsøse denne store
 forsmæelse som skeer den store hemmelighed/ Guds Sons til
 hobe søyelse met vort Kød oc blod. Der foruden kand ieg icke
 tage til sinde/ at Øffrigheden kunde holde sig saa forsømme-
 lig/ mod denne gruselige Guds bespaattelse/ effterdi at Gud 15
 paaminder dem end saa trolige paa deris Embede och befal-
 ning/ och lader sig Flarlige fornemme oc tilfende giffue met
 saa mangfoldige tegn och vnderlige gerninger/ oc ved denne
 neruærendis forfæckelige Tyrckens tilkommelse/ || huorlunde 20
 hand selff hessuer Suærdet op/ at nedlegge dem/ oc slar til
 met baade neffuer oc vil straffe Sørster/ Prelater oc Vnder-
 saatte/ den ene met den anden/ Oc der som formaning/ paa-
 mindelse/ tegen oc vnderlige gerninger kunde end nu inted vd-
 rette hoff off/ men foractis ekon och slas i veyret alt sammen/
 da skulle wi alligeuel holde det for vist oc visselige forlade off 25
 der til/ som oc saa den hedenske mand Aristoteles sagde. Deus
 et natura nihil faciunt frustra/ at Gud oc naturen gøre inted
 til forgeffuis/ om wi end nu inted acte saadant/ det bliffuer
 dog inted til forgeffuis eller borte/ huad Gud truer off met/
 och der som wi ellers vaare aldelis vden Synd (som wi mue 30
 dog befende off at være dybere faldne vdi Synden end alle
 faalck paa Jorden) da fortiener dog denne neruerendis ny
 Synd/ om den gruselige Guds bespaattelse/ som icke er saa
 hørt aff Verdsens begyndelse/ oc icke end helder paa denne
 stund/ saa gengse hoff nogen Vtation eller faalck paa Jorden/ 35
 som hoff off oc vore naboer vdi Tyskland mere en formegit/

at Gud vil straffe oc hiemsøge oss paa det alle grueligste/ som
hand/ truer oss met oc setter det for vore øyen at hand vil
rede oss it het offuenbad til/ vden tuil/ och det ocsaa faar den
sag skyld/ at saadan skreckelige forsmæelse oc skenden bliffuer

5 icke affuergit och forbudit aff Øffrigheden/ Gud giffue
at de ere icke selffue allermeest bevantæ met
D 3 v flig Suæren och banden. ||

II.

At den Guds bespaattelse/ met suæren

10 oc banden/ er en synd/ mod den ypperlig oc dyre Guds ger-
ning/ som er vor Genløselse/ ved vor Herris Jesu Christi pine/
væ oc sprecke/ saar/ blod/ martyre oc død/ saa at de Guds be-
spaattete kaarsfeste/ martyre/ skende/ saar gøre/ myrde oc
15 døde ærens Herre forðømmeligere/ argere oc for-
smæligere/ end det frigs faalck gjorde
til Hierusalem.

Joan: 3 **C**hristus siger/ Joan: 3. Lige som Mose ophøvede Sug-
ormen i Ørken/ saa skal Menniskens Søn ophøvis/
paa det at alle de som tro paa hannem skulle icke for-
20 tabis/ men saa det euige lifff. Af disse vor Herris Christi ord/
fand mand vel forstaa/ huor saare Gud haffuer ladet ophøyet
sin Søn/ oc slagit hannem til kaarsfit/ om det er der faar sket/
at mand skal forbande oc formaledide/ met hans vunder/ blod/
#sa: 53 martyre oc død/ helder oc der faar/ som Propheten Esaias
25 giffuer tilfende Cap: 53. at hand bar vor skøbelighed oc siug-
dom/ tog vor pine paa sig/ hand er saargiort for vore mis-
gerningers skyld/ hand er knust for vor synders skyld oc straf-
fen ligger paa hannem paa det wi skulle haffue fred/ oc ved
1 Joan: 1 30 Joannes klarlige nock til kende I. Joan. 1. der som hand saa
1 Pet. 2 D 3 r I. Pet: 2. hand haffuer offrit || vore synder i hans legom/ paa

træit/ paa det wi skulle være fri fra synden oc leffue i retferdighed/ ved hues saar i ere bleffne helbræde.

Det ligger der paa oc er der paa giort/ lige som Satan sette sig tilforn mod den store salige hemmelighed om Christi Mandom/ oc saa met mange vnderlige hoffsueder/ Secter/ 5
Suermere och Kettere/ lige saa haffuer hand sæt sig op mod denne store gerning/ som er vor Genløselse/ ved vor Herris Jesu Christi pine oc død/ den ved vrang forstand oc Ketteri wnsttelig wfructsommelig oc til inted at gøre/ end dog det vaare vel behoff saadant videre at forklare/ dog at efterdi 10
det vil bliffue forlangt paa denne tid/ vil ieg bliffue ved det som ieg haffuer taget mig faare/ saa er det visselige sant/ at al sønderriiffuelse/ forsmælse/ vrang forstand oc Ketteri/ mod vor Herris Christi pine och død/ regnit mod denne nær- uændendis Guds bespaattelse/ som er mere i brug end Gader 15
vor/ met skenden/ banden oc suæren om vor Herris blod/ vunder/ Martyr/ pine oc død/ haffuer inted været/ eller io som barneleg/ Thi ingen Ketter haffuer torbt fare her vd saa groffuelige/ saa forstreckelige/ saa forsmælige oc skendelige/ wanseendis huor saare hand haffuer været forført aff Dieff- 20
uelen/ at ieg fand det icke ligere affmale/ i huor megit ieg tencer der paa/ end at saadan Guds bespaattelse er icke aleniste Dieffuelens instrument oc redskab/ huor ved Satan i denne sidste tid griber fat paa det hellige Euangelium/ som tilforn met vrang forstand/ mange hundride Aar ved Kettere er skeet/ 25
men nu ved obenbarlige bespaattelse oc forsmælse/ men at samme bespaattere ere indtagne oc forblindede saa aldelis i det onde || at de kunde icke tro i deris hierte (som 53. Psalme 40 Psal: 53
figer) at der er en Gud til/ en opstandelse aff døde/ eller andet liff/ ellers vden det/ Fand ieg icke finde haff mig huorledis det 30
Fand være mueligt/ at it Menniske fand haffue sig saa forsmelig mod Gud/ met saadan forsmelig Suæren oc banden/ vaare der ingen tancke at mand skulde bide effter det tilkommende liff oc gøre regenskab saar alle wnsttige ord/ end sige saar saadan egen vilie oc wforaarsagit skenden/ met 35
Suæren oc banden.

Men effterdi at der er inted mere at vinde eller forbedring
at haabe/ haff de Guds bespaattere/ som haff forblindede
faalk/ i det at disse Synder ere bleffne til dygder och saa
komne i brug/ at de som haffue giffuit sig der til/ oc ere komne
5 i vane Kunde icke vel bryde sig der fra igen/ vil ieg hiemstille
der til deris egne tancker/ som ere frømme oc Gudfrøctige/ oc
som icke ere besmittede met saadan Guds bespaattelse/ huad
maect der ligger paa/ at mand flyer oc flyer saadan Guds be-
spaattelse/ oc haffuer ingen selskab met dem/ paa det/ at mand
10 icke gører sig delactig met fremmede Synder/ oc belade sig
Psal: 49 met lige saadan Gudz dom oc vrede/ som den 49 Psalme si-
ger/ Naar du seer en tiuff/ da løber du met hannem oc haff-
Joan: 2 Epist: uer selskab met hoersaalk/ oc effter det/ som den hellige Jo-
hannes siger/ dem skal mand icke anamme och icke helder helse
15 som icke føre den rette Euangelii lærdom met dem/ Men hu-
der anammer dem til sig/ oc haffuer selskab met dem/ hand
gør sig delactig i deris Synder/ huor megit mere bør de fromme
gudfrøctige hierter/ at affkilie sig/ oc ingen selskab haffue
met dem/ de som icke aleniste ere/ icke vor lærdom anhengende/
1r 20 men besmitte oc vanære den paa det aller grueligste || oc sken-
deligste/ ved deris Guds bespaattelse/ Jeg holder det oc gand-
skelige derfaar/ at naar saadanne fromme Christne løse om
sig oc drage sig aff saadan skendige Suæren oc banden/ skulde
de vel en part bliffue blod røde aff skam i dem selfue/ och i
25 det minste nogit bekende sig och aldelis holde dem fra saadan
bespaattelse/ eller oc nogit der aff formindske/ men effterdi at
ingen flyer oc flyer faar saadanne Guds bespaattere/ ingen
skilier sig aff fra dem/ men huer mand tider quer der til/ æder
oc dricker met dem/ vden al straff oc formaning/ gør mand
30 sig delactig i deris Synd/ lige for den sag skyld/ at de bestyre-
tis i deris Synd/ ved saadan quertielse/ oc lade dem tycke/ at
det staar dem saare vel/ oc huer mand hører det gerne aff dem.
Men huad den offuer Øffrighed er skyldig til at gøre i den
sag/ i det ieg befinder mig for ringe/ at giffue til kende met
35 huad middel oc maade saadan en Synd staar til at oprykke
och ødelegge/ vil ieg aleniste paaminde dem deris Christelige

oc lofflige nidkerhed/ vdi huilken de fordreffue fast i alle land
 oc første dømme/ det Jødske saalk/ som stender/ skendere och
 vor Christelige religions modstandere/ oc haffuer icke mere
 vild tilfede dem at sette en fod i deris land/ oc der som de saa
 haffue huldet dem mod Jøderne til denne dag/ oc nu der emod 5
 icke aleniste lide och taale i landit/ thi maal værre Guds bes-
 spaattere/ men ocsaa haffue dem end nu paa deris Slaat oc
 Gaarde/ om de sidde icke end til bords met dem oc der til met
 opholde dem met besynderlig løn oc besaaldning/ huad for en
 suar regenskab de saa at gøre Gud derfaare/ vden det huad 10
 dem och deris land oc saalk bliffuer ellers tilskickit af Gud/
 vere sig vlycke eller anden straff/ for saadan en ustraffit ||
 Guds bespaattelse som de kunde lide oc taale/ oc der som 12 1 v
 Øffrigheden opsetter sig mod Guds riff/ oc tager dog icke den
 aarsage bort som er til hans vrede/ oc giffuer sig hen mod 15
 Tyrcken met stor frigs røstning/ da haffue wi dog nu det i no-
 gen tid forfaret huor lykkelige det et gaat dem/ och gaar lige
 saa ræt til ocsaa/ naar mand skal sige sandhed/ effterdi at
 Øffrigheden straffer icke de Guds bespaattere/ men at ieg skal
 fatte det altsammen tilhobe/ lige som paa en traad/ skalde 20
 Øffrigheden sticke saadanne Bespaattere mod Tyrcken/ at
 hand maatte i deris sted miurde dem/ paa det at saadan gru-
 selig Guds bespaattelse maatte icke bliffue wstraffit/ thi huad
 er nu vore frigsfaalk andet end en hob Guds bespaattere/
 skendere/ Suærene oc Bandere/ och at ingen nu i denne tid 25
 holder sig selff for en Krigsmand/ vden hand kand vel Suære
 oc Bande/ om vunder/ martyr oc død/ huo der er suldferdig
 i saadan Guds bespaattelse/ hand er den beste och kommer op
 til stor befalning och bliffuer frem dragen til dubelt/ tre du-
 belt/ fire dubelt saald/ der aff er det ocsaa kommet i brug at 30
 mand falder de ypperste Krigs mend Martyrhanser. De Tyd-
 ske (saa vel som vaare Danske) i fordoms tid haffde beuist
 deris mandelighed met haanden/ och riderlige gerninger/ de
 haffue saargiort dræbt oc dødet skenderne met deris Vaaben
 oc Verie/ men nu er al mandelighed Vaaben oc Verie ned- 35
 lagt/ oc mand fører Frig met munden/ de paagrube deris sien-

der oc martyre dem/ vunder oc døder dem met tungen/ men
de bliffue redelige der offuer slagne paa panden/ at dem fand
icke vederfaris mere i nogen tog enten lycke eller velfert. ||

21: Gud naadelige giffue at wi nu i denne tid/ der Tyrcken i
5 nermer oc nermer Kommer til oss/ oc wi skulle møde hannem
met saadanne Martyrhanser/ icke skulle faa och fornemme
der aff stor oc woffueruindelig skade.

III.

At den Guds bespaattelse/ er en synd

10 mod den hellig Aands gandske Embede/ oc mod den tredie
vor Christelige troes Artikel.

Joan: 14 **I**oannis 14/ 15 oc 16. Cap: udi den lange Predicken/
som vor Herre Christus haffde faat sine Disciple/ li-
det før hand gick til sin død/ Kommer hand mange
15 gonge den hellig Aand ihu/ loffuer oc tilfiger/ at hand vil
sende hannem til sine Disciple/ taler oc predicker om hans
Embede/ huad hand skal gøre oc vdrætte hoss dem/ som er/ at
hand besønderlige skal være Spiritus veritatis/ sandheds
Aand/ som skal føre oc lede dem oc alle som tro/ hen ind i al
20 sandhed oc gøre dem viffe paa deris salighed/ mod al rædsel
oc tuil/ oc at hand der til met skal være pignus hæreditatis/
det er/ den euige arffuis viffe pant/ oc til en større vifhed paa
det euige liff skal hand altid bliffue hoss dem som tro och bo
1 Cor: 6 i dem/ som Paulus siger I. Corint. 6. Vide i icke at eders Liff
25 er den hellig Aands tempel/ som er i eder/ huilcken i haffue
aff Gud.

26: Men effterdi nu dette er den hellig Aands Embede/ || som
wi bekende vdi vor tredie troes artikel/ oc hand hellig gør oss
oc icke formaledider oss/ men gør oss viffe oc icke wuisse om
30 vore synders forladelse/ hand gør oss en vis trøst om det euige
Liff/ oc Kommer oss icke til at tuile/ da vil ieg derfaar lade de
Guds bespaattere/ gaa til deris egen samuittighed oc stricke de-
ris haand i deris egen Barm/ at de funde dog riste den Synd

her vd/ oc tage den i haanden/ oc see den vel offuer/ om det
 er ringe synd/ eller at mand tør icke acte megit at føre saadan
 Guds bespaattelse frem/ være sig enten met skent eller aluore
 och mod al den hellig Aands fortrøstning/ tilfaun och visshed
 huilcken de bande/ fordømme oc vonhellige/ oc til fordømmelse 5
 misbruge vor Herris Christi vunder/ blod/ død oc pine oc saa
 obenbarlige oc egen vilige sette dem op/ icke aleniste mod de-
 ris neste/ men oc saa mod den hellig Aand/ som de vil gøre
 til en løgnere/ i det at de formaledide den/ som den hellig Aand
 hellig gør/ de fordømme den/ som den hellig Aand trøster oc 10
 vis gør paa sin salighed/ Det vaare io synd stor nock/ oc end
 mere end stor/ at de dømte oc fordømte nogen mod Guds for-
 bud Matth 7. alligeuel at de icke ocsaa lenger hen forgrebe 11Matth 7
 dem paa den hellig Aand och sette sig op mod hannem til met/
 vil ieg giffue dem at betencke huad for en dom dem skal gaa 15
 offuer paa Dømedag/ der som de icke ville rette sig oc aff-
 lade.

De gamle forfædre haffue ladet sig være baade surt oc suart
 at beslutte oc vdlegge/ huad den synd mod den hellig Aand
 skal være for en synd/ huilcken der skal icke forladis/ huercken 20
 her eller der/ huor om Christus talede Mat: 12 Oc de haffue 11Matth: 12
 fast endrectelige besluttit/ at det skal være desperatio eller fi-
 nalis impoenitentia/ det er/ naar nogen || forherder sig i Syn- 21 3e
 den ind til Døden/ vden al bod oc bedring/ oc der effter al-
 delis fortuiler oc falder i mishaab/ det falder mand at være 25
 syndet mod den hellig Aand/ oc sige hannem emod/ i det/ at
 den hellig Aand gør Guds Naade store/ end Synden/ hand
 befaler ingen at tuile/ men trøster alle forsagde oc trøstløse/
 oc opretter dem igen/ mod fortuilelse/ men huor der affster
 Guds Naade fra sig selfue oc falder i fortuilelse mod den 30
 hellig Aands trøst/ hand straffer den hellig Aand for løgn/ oc
 synder mod hannem vden forladelse.

Men her aff vil ieg icke haffue besluttit/ at de Guds be-
 spaattere synde mod den hellig Aand/ ellers vilde det icke bliffue
 gaat met dem/ Thi al naade bleffue da affstaarit fra dem/ 35
 huilcken dem end nu staar oben faare/ der som de ville affstaa

oc rette oc bedre sig/ dog vil ieg det her vðaff tage oc beslutte/
om den Guds bespaattelse er icke end i sig selfue en synd mod
den hellig Åand/ da er hun dog i den maade en gruselig stor
oc forfæckelig Synd/ i det at de ønske andre faalck (huilcke
5 den hellig Åand trøstet/ helliggør og giffuer saligheds haab
mod al fortuilelse) saadan suaar fortuilelse oc enig fordøm-
melse och skille dem aldelis vðaff fra Gud och hans naade/ oc
aldelis bortage oc til inted gøre vor Herres Christi blod/ vun-
10 det/ martyr/ oc derfaar om den bespaattelse er icke i sig self
en synd mod den hellig Åand/ da er hun dog alligeuel saadan
en synd der bander och ønsker andre faalck saadant/ mod
Gus ord/ naade och foriættelse. Men om Gud icke met rette
17 Matth: 7. effter vor Herres Christi dom Matth: 7 skender/ fordømmer
och formaledider paa Domme dag saadanne bespaattere som
18 3 v 15 saa fordømme oc formaledide andre faalck || det vil ieg stille
hen til deris egen samuittighed oc at betencke/ men ville de
icke nu betencke dem at fly oc sky derfaare/ rette oc bedre sig
oc aflade/ da maa de lade være indtil paa Dommedag/ de
faa da at see huem de haffue stuckit/ ved hues blod/ pine/
20 martyr oc død de haffue forit/ bandit och fordømt andre
faalck.

Jeg haffuer allerede tilforn sagt/ huad for en stor Synd
Jøderne haffue begangit paa vor Herre Christo/ der de førde
hannem til faarssit oc døden/ at Stenene reffnede/ Jorden
25 obnedis/ Solen miste sit skin/ oc faarhengit vdi Tempelen
reffs i sønder offuer saadan Synd/ wanseendis at de haffue
begaait saadan Synd/ aff deris vanuittighed.

Der som det er nu io saa/ da haffuer det icke flere ord eller
ydermere forklaring behoff/ men det er obenbarligt oc er icke
30 helder skiult faar de samme Guds bespaattere/ huad for en
gruselig Synd deris er der emod/ som paa ny igen bande/
skende/ saargøre/ martyre oc miurde ærens Herre megit sken-
deligere och iamerligere/ end det paa den tid er steet/ huad for
en straff der skal gaa offuer dem/ som det gør oc offuer dem
35 som det tilstedet/ offuer Øffrighed och Vnderdane/ det er læt
at begribe oc forstaa/ oc om ingen vil det betencke/ da kom-

mer Gud oss nu tilforn/ giffuer oss nock som tilfende/ met den
 gruselige torden oc liumild/ i dette aars begyndelse/ met saa
 mange forfæckelige tegn/ som er skeet mange tilhobe i denne
 tid/ huad hand vil gøre met oss/ oc huad hand haffuer sæt sig
 faar/ men det bliffuer der hof/ som Christus sagde/ non cog- 5
 nouerunt/ donec venisset diluuium/ et sustulisset vniversos/
 mand vilde icke bekende sig/ ey helder legge det paa herte/
 indtil Vandfloden kom oc tog dem alle bort/ men vil mand
 end nu falde || Gud i hanss riss/ saa er det høy tid/ at Øffrig- 10
 heden begynder veldelige at straffe saadan bespaattelse/
 før Gud selff ophøyer sit Suerd oc sit riss/ oc
 forderffuer baade Syrden oc
 Saaerne.

III.

At samme Guds bespaattelse/ er en 15
 Synd/ mod den hellige Daab/ och huad den mercker/ och at
 alle Guds bespaattere/ bliffue menedere mod Gud/ om
 det løffte och tilsaun som skede i Daaben.

LIge som den hellige Paulus Roma: 1. 2. oc 3. Cap: 20
 giffuer tilfende met mange ord/ oc Dauid beuiser oc
 saadant Psal: 51. Saa giffuer leyligheden sig met oss 25
 alle/ som wi ere fødte aff Eød oc blod/ at wi kunde icke vdsige
 Guds Loff oc priss/ met vor mund oc tunge/ men wi ere met
 vort herte/ tancker/ sind oc hu/ ia oc saa met alle Lemmer
 affuende fra Gud/ vndfangne oc fødte i synd oc leffue aldelis 25
 der vdi/ at vden ved Daaben er aldelis inted gaat vdi vort
 Eød/ at Gud haffuer icke mere aff oss end Siendskab/ forsmæ-
 delse/ alt vedermod/ oc wi haffue behaglighed/ løst oc vilie til
 alt det huad Gud er emod/ men der wi vaare saa aldelis af-
 faldne oc affdøde fra Gud/ gaff hand sig til oss vdi hans kære 30
 Søn/ oc i hannem anammede vor elendighed til sig/ oc haffuer
 gjort oss leffuende igen ved den gensødsel i Daaben/ at wi
 skulle nu leffue som ny Creatur/ oc tiene hannem al vor liffs

tid i hellighed/ oc retferdighed/ oc loffue oc prise hans Gud-
 40 dommelige naffn/ || som wi haffue tilforn bandet oc vanæret
 det samme/ derfaare effterdi vor tunge er fornyet oc oplat/
 til hans loff och priis/ oc hand haffuer vdsst offuer oss saa
 5 mangfoldige oc saa rige velgerninger/ i sin kære Søn/ da
 haffue wi mere end stor aarsage til at sticke vort leffnit i saa
 maade/ at Gud fand bekomme sin loff oc ære igen aff oss/ at
 wi icke mere skulde leffue i Synd/ men i retferdighed.

Men at wi ville saa holde oss emod Gud/ som nysøde
 10 Christne/ forbinde oc forplicte wi oss vdi Daaben saadant at
 gøre/ loffue oc tilfige Gud/ at wi ville modstaa/ dræbe oc
 døde den gamle Adam oc nu fremdelis leffue effter Guds villie
 i alle maade.

Men effterdi leyligheden sig saa begiffuer/ effter Daaben
 15 oc gensødelisen/ met Christne oc Guds Selgen/ Suorfaare künde
 wi det anderlunde holde oc acte end hine genstridige Guds
 Bespaattere/ ere Menedere som frimodelige sønderbryde al
 forbund oc Contract oc ere affskyldte fra Gud/ Suorfaare den
 1 Pet: 3 hellige Petrus vel affmaler dem/ er oc end deris rette hoffarig/
 20 der som hand holder oc acter saadanne Guds bespaattere/ oc
 deris lige/ lige som it Suin/ der haffuer thoit sig/ oc velter
 oc søler sig straf der effter/ i den neste pudz och skarn/ och
 gør sig skønere end hun vaar tilforn/ huilcke hand oc saa
 ligner ved Sunde/ som sluge straf det i dem igen/ som de
 25 haffue tilforn giffuit aff sig/ at det sidste bliffuer verre met
 saadanne end det første/ oc det haffde været dem bedre at de
 haffde icke faait sandhed at vide/ thi det gaar icke anderledis
 til met saadanne faalck/ end som vor Herre Christus siger/
 Math: 12 Naar den wrene Mand er vdsaren aff Mennisken/
 30 da vandrer hand hen igennem tørre Steder/ søger effter rolig-
 5 1 r hed/ oc finder den || icke/ da siger hand dog/ Jeg vil vende
 om igen til mit huff/ som ieg gick vdaff/ naar hand kommer
 da finder hand det ledigt/ feyt oc prydet/ saa gaar hand hen
 oc tager siu andre Mander til sig som ere verre en hand selfue/
 35 naar de komme der ind/ bo de der/ oc bliffuer det verre met
 det Menniske der effter/ end det vaar tilforn/ Jeg siger det

icke gerne/ men ieg haffuer al forstor forig/ at det er mere end
 sant/ i gerningen/ oc mere end gaat gør/ at saadan forferdelig
 wlycke/ huor om Christus taler/ vederfari de Guds bespaat-
 tere i besynderlighed/ effterdi gerningen saadant beuifer. Thi
 ieg fand icke finde hoff mig/ at den hellig Mand boer i saadant 5
 it hierte/ huor aff saadanne forfreckelige Guds bespaattelser
 fare vd i hobetal/ och det altid i det tredie eller sterde ord/
 vden blyfel oc vden al betendelse/ men er den hellig Mand icke
 hoff saadanne grufelige Guds bespaattere/ saa følger det io
 effter oc beslutter sig selff/ huad for en Mand der haffuer vent 10
 sig ind til dem atter igen effter gensødselen/ det beuifer oc saa
 fructen i sig selff/ som er saadan forfreckelig Guds bespaat-
 telse/ at der er end nu siu andre Mander inddrygt met/ at det
 sidste met dem er bleffuit verre end det første/ thi som ieg
 haffuer tilforn strax i begyndelsen giffuit tilfende och som huer 15
 mand er bitterligt/ effterdi at saadan Guds bespaattelse er icke
 vorden hørt til forn som før end Euangelium er op kommet
 igen oc bliffuer icke end nu denne dag hørt i nogit Land/ end
 som lige der/ huor det hellige Euangelium prædickis/ vil ieg
 icke beslutte/ men ieg befrøcter mig gandske saare/ at saadan 20
 Guds bespaattelse/ er en viss tilfende giffuelse och exempel til
 den So oc Sund/ der Petrus omtaler/ om de faalck/ huilcke
 Christus omtaler/ met huilcke det bliffuer verre end tilforn/ ||
 ia det maa rettelige hede at det bliffuer siu gange verre end 25
 det vaar tilforn. Thi huo tilforn bandede effter gammel van-
 brug/ met fallindiffuel/ en sterredross/ paacker och andet/ hand
 gør det nu siu gange halffierdesinds tiuffe gange verre/ met
 vor Herris Christi pine/ død/ vunder oc martyr/ men saadan
 en wren Mands tale/ fand icke vel elders fremkomme/ end aff
 it wrent/ och paa ny siu gange verre wrent giort hierte/ men 30
 ieg søncker oc beder aff hiertet at huilcke/ som icke ere forstoc-
 fede oc haardnackede vdi den grufelige Guds bespaattelse/ de
 vilde saadant betencke oc rette sig/ før end at naadzens dør
 bliffuer luct i laas.

Men huad der rører Vffrighed paa/ som i denne tid er 35
 kaldet til regiment/ oc hører saadanne skendige laster (met

Suæren oc Banden) oc seer at det voper/ oc i mer oc mer stiger op at/ oc der til dog alligeuel ingen lade sig finde/ der vil komme sit Embede oc kald ihu/ tage Suerd i haand/ oc met vold oc alder høyste straff styre saadan gruselige oc
 5 skendige last/ som er icke saa hørt fra Verdsens begyndelse/ vil ieg sette dem aleniste faare det at betencke oc betracte/ huad for Synd den Guds bespaattelse bleff actet i det gamle Testamente/ oc huor hart de bleffue straffede.

Den tid det drog sig først til Leuit: 24. Cap. at en Israe-
 10 liter Kiffuedis/ met en anden vdi Græken i Paulun/ oc bandede met Guds naffn/ hand bleff strax oc hastelige tagen til fange/ oc førd faar Mose/ men der Mose icke end viste met huad martyr eller pine saadan en synd skulde straffis/ lod hand hannem indlede i fengzelit oc vel foruares/ ind til hand sick
 § 2r 15 at vide/ aff Serren/ huad straff || hand skulde legge hannem paa/ der gaff Gud saadan besked oc suar/ at hand skulde føre saadanne Skendere vden faar Leyren/ oc alle de faalck som haaffde hørt saadan skenden oc banden aff hannem/ de skulde legge deris Saand paa hans hoffued/ oc al faalckit/ skulde
 20 stene hannem ihiel.

Oc fra den tid gaff Gud Mose befalning/ at forkynde faar det gandske faalck/ at huert Menniske/ være i huad Stat hand fands i/ der som hand faldt i saadan en Synd/ skulde hand være skyldig til Døden/ oc aff den gandske Menighed stenis
 25 ihiel.

Effterdi nu at Mose actede den Synd/ om Guds bespaattelse/ saa stor oc saa høy/ at hand viste icke met huad pine samme Synd kunde nock straffis/ oc besøgte Serren selff der om/ oc spurde hannem om raad/ at hand icke skulde gaa aff
 30 met for liden straff/ och Gud lagde oc en haard straff paa samme skenden oc banden/ som vaar Stenelse/ oc befalede aluorlige at saa fremdelis skulde holdis/ nu er io det vist/ at den Guds bespaattelse vaar efon Barneleg/ vden al tuil/ emod denne neruærendis forstreckelig Skenden oc Banden/
 35 huad faar it suart regenskab/ skulle da vore Øffrighed gøre Gud paa Dommedag/ fordi/ at den Guds Bespaattelse/ som

er opstiget paa det alder høyeste/ bliffuer aldels inted straffit/
 oc denne wlycke følger ocsaa videre der aff/ efterdi samme
 Synd bliffuer icke straffet/ at mand och regner hende icke for
 synd at være/ men hun er worden mere til en dygd/ som staaer
 en vel/ voper oc stiger op/ ved saadan efterladenhed/ saa høyt 5
 oc saa gruselige/ at det er icke mueligt/ at Gud fand saa lenger
 see igennem fingre/ met mindre end hand slar || der i/ met § 20
 Messuen/ inden en stacket tid vdi hans store vrede oc hastig-
 hed/ oc Fæster Sørster/ Konger/ Herrer/ Land och faalck vdi
 en hob/ och redder oc frier saa sin ære. 10

Matth: 26 Cap: Der som Presthøffdingen/ formaner och Matth: 26
 besuer vor Herre Christum/ ved den høyeste Led/ som er/ ved
 den leffuendis Gud/ at hand skulde sige det fri her vd/ om
 hand er Christus Guds Søn/ och Herren suarede der til oc
 sagde/ det siger du/ ieg er ocsaa/ da reff Presthøffdingen sine 15
 Klæder i sønder/ gaff ocsaa den aarsag tilkende/ huorfaar hand
 gjorde det och sagde/ hand talede Guds bespaattelse/ och der
 paa gaff och det gandske Raad denne dom/ at hand skulde
 visselige dø/ men saadan en brug oc exempel met Klædernes
 sønder riffuelse/ offuer denne synd/ haffue de vden tuil holdet 20
 aff gamel tid oc giffuit der met at forstaa/ at samme bespaat-
 telse skulde/ som en besynderlig Synd/ vden al metlidelse/
 straffis i stor nidkerhed oc hastighed.

Men efterdi/ at al aluorlighed er nu vdslyct/ at mand
 fand icke spørre eller mercke nogen nidkerhed hoss Øffrigheden 25
 offuer saadan Guds bespaattelse/ som icke er hørt fra Verds-
 sens begyndelse/ kunde wi see/ høre oc tage paa Guds store
 barmhiertighed/ som gaar faar hans vrede/ huor faderlige
 hand paaminder oc opuecker Øffrigheden/ at de skulle gribe
 til straff oc til Suerd/ vdi de store och mangfoldige vnderlige 30
 tege/ som i det Aar 1556. fra første haffue dragit sig til/ men
 efterdi/ at Øffrigheden er saa hart forblindet/ met efterladen-
 hed och forsømmelighed/ at de icke ville lade sig beuege til straff
 i nogen maade/ see wi der hoss/ huorlunde/ at Gud haffuer
 skicket Tørcken vdi grensen her ner hoss/ och vil selffue hiem || 35
 søge oc straffe de ypperste saa vel som de ringeste/ men der § 31

som det skeer/ da maa wi tage det for gaat oc icke bliffue
 vrede der offuet/ wi vilde icke haaffue det anderlunde/ men der
 forinden ville wi legge oss op mod samme riss/ som hine Børn
 der ingen fand faa raad met/ saa at wi gøre en hob saadanne
 5 gruselige Guds bespaattere hen vdi strid/ och hente dem til-
 sammen aff alle hørner til nøduerie/ saa at huo der fand
 Bände paa det alderslemmiste/ hand skal være gverst/ Item
 Søffuizmand/ Jemnickedreger oc annamis til andre Embede
 i frig oc Harloff/ och ville wi gøre i den maade lige som mand
 10 læss i Historier om de Huner/ som met stor Herre maect opreyfste
 nogle hundrede tusinde sterck oc iemmerlige forderffuede och
 ødelagde fast den største part vdaff den gandske Europa/ men
 der de vaare faar huer mand grumme til at see/ och faald
 maatte oc fly for dem/ naar de bleffue deris vsticckelighed var/
 15 da vdskaare de oc haædede dem i selfsue deris ansigt/ lige som
 det skeer nu met mange som gruselige oc flemmelige sticck
 dem i klæder oc i ansigt/ lige saa ville wi sticck saadanne for-
 streckelige faald och Guds bespaattere mod Tyrcken/ de som
 kunde driffue hannem paa fluct foruden Bøffer oc mands
 20 krafft/ aleniste met deris flemme hoser oc forstreckelig Guds
 bespaattelse/ och der met iage hannem tilbage igen til Con-
 stantinopel/ der som det bekommer oss icke anderlunde/ end
 som det bekommer en Hund der æder græss/ och gaar
 faar sig som Bønder drage Speyser/ der
 25 wi dog stittelige ville bede for. ||

V.

330 **At den Guds bespaattelse (met Sværen**
 oc Bänden) er en Synd mod det Høyuerdige/ vor Herris
 Jesu Christi Legoms och blods
 30 Sacrament.

DEn tid der vor Herre Christus/ vor genløfere oc
 saliggørere/ lige den samme tid/ hand tog sig vor
 genløfelses oc saligheds gerning forhender/ ved
 hans død oc pine/ gjorde hand tilforn sit Testament oc sidste

vilie/ lod efter sig sine vdualde oc tro Christne/ sit sande Legom oc blod/ til it ligendefæ/ arffuedel oc en vis tryghed oc beseylning paa hans naade/ syndernis forladelse oc euig salighed/ oc hand siger at wi skulle æde oc dricke samme hans legom oc blod til hans ihufommelse/ oc til hans naadis oc 5 barmhiertigheds stadfestelse/ forseylning mod samuittighedens beklagelse/ mod Louens fordsømmelse/ oc euig formaledidelse/ at wi skulde io vel/ oc vdi alle maade bliffue stadfeste oc giorde vise/ at hand haffuer igenløst oss/ fra den euige død/ ved hans død oc pine/ oc at wi der ved/ haffuer faait den euige salighed/ och denne vor troes visheds Testament oc stadfestelse drager den hellige Apostel Johannes frem/ til vidnisbyrd/ vdi den første Epistels femte Capitel/ met yppere oc trøsteligere 1 Ioan: 5 ord/ der hand siger/ at Gud aff stor barmhiertighed oc Naade/ vden det/ at wi ere vise giorde oc offuerflødige nock/ om vor 15 salighed/ ved try vidnisbyrd/ vdi Himmelen/ som er Saderens/ Søns oc helligs Nands/ da haffuer hand oc lige saa || ladit 54r efter sig her paa iorden try vidnisbyrd/ som er Nand/ Vand oc blod.

Men at det er nu nock her aff beuist/ huorfaar oc huor til/ 20 vor Herre Christus haffuer indset/ sit hellige Sacrament/ oc giort sit Testament/ huor til oc saa/ det skal være oss nøtteligt oc gaffnligt. Oc fremdelis oc saa i det som Apostelen siger/ at ingen tør foruende eller sønderbryde it Menniskis Testament/ kand mand lettelige her aff beslutte/ huad den Guds bespaat- 25 ning/ er for en gruselige oc forstreckelige Synd/ som borttager aldelis saadan vor Herris Christi sidste vilie/ foruandler hans wforuandelige Testament/ ia det aldelis sønderbryder oc til inted gør/ i det at samme Testament/ Sacrament/ Legom oc blod/ som er aleniste giffuit til vor saligheds visshed/ bliffuer 30 vanbrugit/ til en gruselig fordsømmelse oc formaledidelse met Sværen oc Banden/ som det er huer mand mer end formegit vitterligt/ met huad ord oc vdi huilcken maade mestedelen alle bogstaffue/ i Herrens Naduere bliffue fremdragne til gruselige skenden oc banden/ Men at saadan forstreckelige Synd bliff- 35 uer aff ingen/ vere sig høy eller nederlig Stat/ vere sig vng

eller gammel/ regnet for Synd/ oc brugis nu mere hoff den
 menige mand/ end Fader Vor/ det fand ieg icke anderlunde
 forstaa end om den store farlige tid/ huor om Paulus taler
 2 Tim: 3 2. ad Timoth: 3. Oc om den høyste opstiget ondskab der
 Matth: 24 5 Christus propheterer om Matth: 24. for hues skyld dagene
 skulle/ for de vidualdis skyld/ bliffue forfortede.

Æfterdi nu at Verden er forfuffet/ oc aldelis nedfuncken i
 saadan en Synd/ oc er ingen forbedring at haabe der mig
 5 40 tyckis/ mand maa gribe fat paa huorlunde mand vil/ || saa
 10 maa huer forsee sig det beste hand fand/ fly oppaa Bierge/
 gaa vd aff Sodoma oc Gomorra/ oc affskille sig fra saadanne
 Guds bespaattere/ paa det at ingen skal gøre sig delactig vdi
 deris Synd/ oc bliffue wrene met dem/ thi Gud skal icke lenger
 kunde opholde sin Vrede/ huor om wi haffue mere end for-
 15 megit vidskab om/ haffuer Gud maatte asbryde pp. Nar aff
 hundrede vdi Syndflodens tid/ fordi at ondskab stige saa
 høyt op/ giffue de Guds bespaattere aldelis megit mere aar-
 sage/ at hand skal forfotte de sidste dage/ och nødis til at flere
 saare megit der aff.

20 Men at Gud skal nødis til/ at skynde sig och gøre ende der
 paa/ giffuer Øffrigheden icke mindre aarsage til/ end Under-
 danerne i det at de ved deris efterladenhed och straffens for-
 sømmelighed/ opuecke Gud til høyste vrede oc hastighed/ oc
 giffue hannem selffue Suerdit vdi haanden/ mod saadan en
 25 Synd/ der staar icke at lide faar Gud oc Mennisten.

Mand less i Historier/ at Jøderne i mange Steder/ tit oc
 ofte igennem stunge/ forhaanede oc vanærede Hostiam/ naar
 de det kunde bekomme/ aff hine Kirkerøffuere/ och det gjorde
 de aff stor had oc affuind/ som de haffde til vor Christelige
 30 Religion/ den synd och misgerning/ som Historier vdiuse/ tog
 Øffrigheden saa hart til hiertet/ naar de sunge det at vide/ at
 de vdaff en stor och Christelig nidkerhed/ straffede det paa det
 aller skarpeste/ som der de Jøder vdi Margrethens Land/
 vdi Perleberge/ bleffue brende for fornessnde øffuertrædelse
 35 skyld.

Men at al nidkerhed/ er vdsuict i denne tid/ oc Øffrigheden

vil icke i det ringeste tage sig til/ at straffe/ ia || icke end met ¹¹
 alle lætiste straff/ den gruselige Guds bespaattelse/ som skeer
 vor Herris Christi liffs och blods høyuerdige Sacramente/
 huilcken der ingenlunde staar til at lignis ved Jødernis for-
 smæelse/ men gaar langt och mange gange der offuer/ dog ⁵
 fand mand mercke der haff/ at de hulde saadan Jødske bes-
 spaattelse for stor Synd/ ieg vilde at de haffde icke selfue en
 part ocfaa it høste i salte/ huad kunde wi oss andet formaa
 och foruente/ efterdi at Gud haffuer allerede trolige oc rige-
 lige nock varet oss at/ oc truet oss/ end en stor oc forstreckelige ¹⁰
 Guds vrede oc hastighed snarlige til at komme offuer saadan
 forsmæelse/ emod hans Fære Søns legom och blod/ om mand
 skal icke andet holde til fare/ efterdi at Tyrcken oc anden wlycke/
 er forringe it Riss/ til at straffe saadan en forstreckelig Synd/
 at Dommedag vil hastelige komme/ oc vor Herris Christi ¹⁵
 strenge Dom/ at offuerfalde saadanne skendere/ wforseendis
 paa en hob/ och paa en tid borttage til en euig straff/ alle dem
 som her nu bliffue wstraffede oc gøre Registeret fuldt/ oc vel
 fortiene den rette oc euige straff/ i det at de vden al bod och
 bedring/ saa høyt opstige vdi den skendige last/ met Suæren ²⁰
 oc banden at de kunde icke komme høyre.

Wi haffue i denne vor tid forfaret oc seet/ huor at mange
 Førster oc Herrer haffue wmagit sig/ met stor fare paa Land
 oc faalck/ at vdrydde den Vinkelmessis vanbrug aff deris ²⁵
 Land oc Kircker/ ocfaa paa Herredage/ der som de aff Chri-
 stelig nidkerhed hulde dem fra de Kircker/ som samme Messer
 bliffue huldne vdi/ paa det de skulde icke gøre sig delactige aff
 samme Prophanation met deris neruærelse/ men at Øffrighed
 holder nu denne Guds bespaattelse/ || for ingen Prophanation/ ³⁰
 misbrug oc skenden/ huor met det høyuerdige Sacramente be-
 spaattis/ oc de icke affuerie oc affstyre saadant/ oc ey helder
 vdrydde oc vdrense aff deris Land (huilckit der fand dog icke
 lignis ved nogen blasphemien eller bespaattelse nogen sted/
 at denne ey offuergaar alle andre bespaattelser) det gør mig
 (ieg veed icke huad andre faalck tencke der om) mange vnder- ³⁵
 lige tancker/ at ieg fand icke rette mig der vdi huorlunde oc

for huad aarsag Øffrigheden haffue saa hart tilstoppit deris
 øren oc saa aldelis tilluct deris øyen til samme bespaattelse/
 men det er at befrycte/ at wi allesammen met huer andre snar-
 lige saa det at vide/ ehuort det vil hen oc huilcken side det vil
 5 vd paa/ Gud beuare sine oc rycke dem her aff/ som hannem
 tilhøre.

Jeg vil end nu giffue it exempel tilkende/ oc der ved for-
 klare at ieg/ maa vel ste/ hoss andre fromme Christine/ haffuer
 aarsage stor nock til at forundre huorlunde det gaar til i denne
 10 tid/ at mand fand icke formercke i det alderringeste nogen nid-
 kerhed hoss nogen Øffrighed høyt eller lau/ mod saadan lang-
 uarende bespaattelse/ som io mere oc mere stiger høyt op/ oc
 det er dette/ Saar nogle saa forgangne Aar siden/ sette mand
 Sacramentit (som mand saa kaldede) vdi it Monstrans/ aff
 15 Sølf eller Guld (som det er end nu brugeligt i Pauedommen)
 oc det droge de omkring paa Gaderne met stor pomp oc Stag/
 met mange Ceremonier/ oc bram/ fra en Kircke oc til en anden/
 Der som saadan afflagd misbrug oc prophanation besaledis
 met mact oc vold vdi en Stad/ at oprettis igen/ oc ved mact
 20 holdis/ da (Gud være loffuit) findis der mange fromme Ste-
 21 der/ som holde sig der fra/ at de sette helder alt det de || haffue
 vdi fare/ før end de lade saadan misbrug trengis ind i dem
 igen/ men at mand nu fand icke finde i nogen Stad/ enten
 Borgemeister eller Fogeder/ som ville affverie eller affstyre denne
 25 neruærindis vanbrug/ huor met vor Herris Christi Legeme
 oc Blod vanæris/ som langt offuergaar den Prophanation/
 som ret nu bleff omtald/ det er lige det samme der mig be-
 ueger/ at ieg veed icke i sted huad ieg skal tencke der om/ eller
 huort ieg skal drage det hen/ Mand finder io i nogle Steder/
 30 end dog saare lidet/ at der er end nogen liden act lagt paa
 hine Guds bespaattere/ dog aleniste hoss hine Daglønere oc
 vedhuggere/ men met saa saare ringe straff oc opseende/ lige
 som mand skulde straffe Skalkke/ der riffuis oc slais/ om nogle
 tomme Nødsfaler/ oc ieg vil inted tale om/ at Forelderne icke
 35 aleniste høre/ lide oc taale saadan Guds Bespaattelse aff de-
 ris Børn/ men de haffue vel oc saa en part en velbehagelig-

hed der vdi oc holde det for it regen/ at saadanne deris Børn
 bliffue kaastelige Karle/ som saa kunde beuise sig allerede met
 saadan Guds bespaattelse/ end dog ieg acter oc det/ at der er
 mange fromme Forældre/ der bliffue forfreckede offuer saa-
 dan Guds bespaattelse oc straffe det hart paa deris Børn/ 5
 Men den almindelig hob/ haffuer ieg forrig/ at ieg gør icke stor
 wret/ Thi at efterdi mand hører saadan bespaattelse paa Ga-
 derne/ da maa mand vel formaa sig til visse/ at de haffue hørt
 det i husene tilforn/ oc der lert at bruge det/ thi det gaar lige
 saa til/ som den hendste mand sagde/ Sic agitur censura/ et
 sic exempla parantur/ Cum Iudei alios/ quod monet ipse fa- 10
 cit/ Som de gamle siunge faare/ saa siunge de vnge efter/ Jeg
 haffde sæt mig faare at gøre denne formaning om den Guds
 bespaattelse || Iengre/ at ieg vilde handle det noget videre/ huor- 15
 lunde denne Guds bespaattelse borttager oc til inted gør vor
 Herris Christi Xige her paa Jorden/ som hand haffuer befat-
 tet det samme i sin besynderlig lou och statuter vdi den lange
 prædiken hand gjorde paa Biergit Matth: 5. 6. och 7. Cap: math 5
 oc iblant andre statuter/ som hand stikker oc opretter i sin
 Kircke/ siger hand/ Men ieg siger eder/ elsker eders Fiender/ 20
 velsigner dem som eder forbande gører vel emod dem som
 eder hade/ beder for dem/ som eder gør skade oc forfølge eder/
 paa det i skulle være eders Faders børn i Himmelen/ han siger
 icke saa/ vunder/ martyrer/ skender/ bander etc.

I denne forsæt/ vilde ieg giffue tilfende/ huorlunde denne 25
 Guds bespaattelse/ er en Synd mod vor Skabelsis artikkel/
 som den aldelis forderffuer oc gør Gud selfue til inted.

Jeg vilde oc saa fremdelis haffue dragit det andet bud frem/
 som Gud haffuer sæt i den første Taffle/ mod al Guds be-
 spaattelse/ och at Vffrighed lader en arm Tyff for tho eller 30
 tre Daler skyld/ hengis i Galie/ men den lade de saa aldelis
 wstraffit hengaa/ som stielet Gud sin ære fra/ oc sin Nestis
 lifff oc siel fra/ met samme Guds bespaattelse/ huad for it
 suart Regenskab de skulle gøre/ huor stor en Guds vrede de
 belade dem met/ huilckit alt sammen findis vel naar Gud skal 35
 siige/ Redde rationem/ huorlunde wi haffue det vdrettet.

At ieg icke gaar frem vdi disse Artickler/ som ieg haffuer
 tilkende giffuit/ haffuer ieg paa denne tid god sag til/ Der som
 ieg fand forfare/ at der findis nogle/ som lade sig beuege aff
 5 37 denne formaning oc tager nogit paa at straffe/ || der som det
 5 er ekon en liden Købsted/ der vil nogit begynde/ da vil ieg
 ydermere gøre min flittighed der til at forlange oc fuldende
 denne formaning/ men der som ieg fand aldelis inted vdrrette/
 saa maa ieg det tage til taæ och giffue mig til fredz i min
 samuittighed/ Den fromme Noe/ Loth/ Propheterne/ vor
 10 Herre Christus oc Apostlerne haffue vel haft saa megit møde
 oc arbeyd oc giort dem saa stor wmag til forgeffuis/ i det at
 de haffue tit røt saa lidet vd/ som en fattig predicker fand
 holde ved mact eller komme affsted.

Men huor høylige den bespaattelse er Gud emod/ huor
 15 met hans eniste oc kærste Søn bespaattis/ oc huad for en
 haard och stor straff/ hand vil vdræffue for saadan en Synd/
 end oc saa vdaff Øffrigheden/ vil ieg/ til en besluttelse/ giffue
 Øffrigheden/ denne efterfølgende Historie at betencke.

Saa haffuer det sig tildragit/ i Suidzerland/ hoss den Stad
 20 Villesauen/ tre mile fra Lucern/ at tre Doblere vaare vd-
 gangne/ om en Søndag/ til spilleplagen oc sette dem til/ hoss
 skiffuen at doble/ der vaar en iblant dem ved naffn/ Vlrick
 stræder/ hand haffde fordoblet mange pendinge den dag/ oc
 begynte suarlige at suærie oc bande/ Men den tid/ hand fick
 25 en god Leg/ mente hand/ at det vaar icke mueligt/ at hand
 skulde tabe den leg/ sagde hand traadzellig/ at der som hand
 tabte den Leg/ vilde hand sticke Gud ihiel i Simmelen/ om
 hand kunde/ oc hand tabte samme spil/ da stod hand op oc
 tog sin Dagert/ ved odden/ och faste den op i Veyret/ oc sagde/
 30 Kand ieg/ da vil ieg faste denne Dagert ind i liffuit paa Gud/
 Dagerten bleff bortte/ oc fem blods drober kom faldne ned
 35 paa Skiffuen/ strax er || Dieffuelen kommen/ met stor bulder
 oc hastighed oc førde den samme/ som haffde saa faste sin
 Dagert/ obenbarlige bort/ De andre tho effter at de bleffue
 saare forstreckede/ toge de Skiffuen/ oc droge den ned til van-
 det/ at de kunde affto blodet/ men dis mere de tode/ dis mere

gaff blodet sig tilfende oc til siune/ oc bleff i lenger oc rødere/
 I det kom der it skrig i Staden/ oc huer mand løb vð oc funde
 de tho hos vandet/ dem toge de straf til fange/ effter at de
 haffde vðsagt oc bekent huor fat vaar/ men den ene bleff saa
 skrøbelig/ at hand falt om i Porten/ vopte der vforuentendis 5
 nogle store Lus paa hans gandske krop/ som bede store hul
 paa hannem/ at hand iamerlige oc met stor pine døde der aff/
 Den tredie lod Øffrigheden i Staden halshugge. Blodit lode
 de skære aff Skiffuen/ oc legge tilsiune/ at mand fand vise
 folk det/ til atuardsel. 10

Denne Historie er vden tuil saa steet/ at de Guds bespaat-
 tere kunde der met vnderuisis/ huad for en forferdelig Synd/
 den Guds Bespaattelse er/ mod huilcke denne forscreffne Hi-
 storie maa vel regnis for Børneleg/ disligiste at Øffrigheden
 maatte komme ihu oc dragis til minde/ huad deris Embede 15
 er/ i det at Gud straffede disse tre personer saa hart oc saa
 snart/ ved ferske gerninger for den Synd/ huilcken icke staa
 til at lignes ved denne forskreckelige bespaattelse/ som nu er
 gengze/ huorlunde de/ som der til er kaldede aff Gud/ stulde
 lade sig finde met stor nidkerhed/ oc allerførste straff/ mod de 20
 Guds Bespaattere/ men dersom de ere forsømmelige der vdi/
 vil Gud selff begynde at straffe/ at den ene maa nyde den an-
 den at/ som tit oc offte sagt er tilforn. ||

64r I denne gandske bog talis inted om den Christelig Suæren
 eller banden/ som aff Gud er Øffrighed Mandelig oc Verdslig
 befalit/ thi det er Guds befalning/ oc ingen bespaattelse. Men
 den Suæren oc banden/ som omtalis i denne bog/ forbiudis
 5 i den gandske hellige Scrifft/ vnder høyeste straff oc euig for-
 dømmelse/ Thi saadanne skulle icke arffue Himmerigs Rige/
 I. Corinth: 6. Ikke skal mand helder faa mad/ det er/ haffue
 omgengelse met dem/ I. Corinth: 5. Sordisaa at det er en
 gruselig Guds bespaattelse etc.

10 Matth: 5.

Men ieg siger eder/ at i skulle aldelis inted Suærie/ huercken
 ved Himmelen/ Thi hand er Guds Stoel/ oc ey ved Jorden/
 thi hun er hans Fodestammel/ oc ey om Jerusalem/ thi det er
 en stor Kongis Stad. Du skalt och icke suærie ved dit Hoffuit/
 15 thi du fant icke gøre it eneste haar huit oc sort/ eders tale skal
 vere ia/ ia/ ney/ ney/ huad der er offuer/ det er aff ont.

Jacobi. 5.

Men faar alle ting/ mine Brødre/ da suerier icke/ huercken
 ved Himmelen/ eller ved Jorden/ oc ey met nogen anden Led.
 20 Oc eders ord skal vere/ ia/ det som ia er/ oc ney/ det som ney
 er/ paa det i skulle icke falde i øyenskalckeri.

Gen: 12. oc 27.

Jeg vil velsigne dem/ som dig velsigne/ oc forbande dem/
 som dig forbande.

Prentet i Københaffn
 Anno 1557.